

2de Halffjaar 1937.

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

22^e JAARGANG

WOENSDAG 7 JULI 1937

No. 1123

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistische
Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen
f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—,
f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs
en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut
ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en
genieten een reductie op de verdere publicaties.

BERICHT.

In afwijking van de tot dusverre gevolgde regeling zal voor het weekblad slechts eenmaal per jaar een register worden samengesteld, waardoor ook de banden over een halfjaar komen te vervallen. Het eerstvolgend register (jaarregister) wordt dienovereenkomstig begin Januari 1938 gepubliceerd; dan zullen ook de banden voor het geheele jaar verkrijgbaar zijn.

INHOUD.

	Blz.
DOELSTELLING EN UITVOERING VAN DE INTERNATIONALE TINOVEREENKOMST door <i>Ir. P. Hövig</i>	500
Richtlijnen voor de economische en financiële politiek van Ned.-Indië gedurende het komende vierjarige tijdperk door <i>G. Gonggrijp II.</i>	502
De 23ste Internationale Arbeidsconferentie door <i>Mej. Mr. G. J. Stemberg</i>	504
Het 17e Internationaal Landbouwcongres door <i>Ir. T. P. Huisman</i>	507
Kapitaalontlasting der spoorwegen? door <i>J. P. B. Tissot van Patot</i>	510
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Het nieuwe Fransche financiële en economische programma door <i>Dr. H. Weichmann.</i>	511
MAANDLIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	512
INGEZONDEN STUKKEN:	
De Staat-schuldeischer en de Staat-schuldenaar in rekening-courant uit hoofde van den Postchèque- en Girodienst door <i>Dr. P. D. Pestman</i> met Naschrift door <i>Prof. Mr. M. H. Bregstein</i>	513
ONTVANGEN BOEKEN	514
Statistieken:	
Groothandelsprijzen	516—517
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	514, 515, 518

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt stond natuurlijk de Franc in het centrum van de belangstelling. De pessimistische verwachtingen, zooals die spraken uit de termijnkoersen in de laatste week vóór de nieuwe monetaire maatregelen zijn door de feiten nog overtroffen. Onmiddellijk nadat de nieuwe wetten waren aanvaard, waardoor het minimum voor den goudinhoud bij stabilisatie is komen te vervallen, daalde de koers voor contante Francs tot het peil waarop tevoren termijnfrancs genoteerd stonden. En ook die notering was nog alleen mogelijk doordat verschillende posities geforceerd gedekt moesten worden. Enkele dagen nog was er een zeer groot verschil in koers tusschen t.t., céndagfrancs en normale levering. De sluiting van de beurs te Parijs juist op de ultimo en de opschorting van de liquidatie voor beursaffaires noopte velen, die fondsen hadden verkocht en daartegen de valuta hadden afgegeven per den liquidatiedag tot indekken, omdat de Fransche banken niet in voorschot konden treden. Pas na de heropening van de Fransche beurzen kreeg de contante koers den vollen druk van de toekomstverwachtingen te dragen. De notering liep terug tot rond f 7, waarop het Egalisatiefonds den koers ongeveer heeft gehandhaafd. De aanvankelijke verwachting, dat men de speculatie zou dwars zitten door eerst de notering nog hoog te houden, of althans de dekkingsvraag „natuurlijke bevrediging” te doen zoeken met eventueel stijgenden Francenkoers is niet bewaarheid. Het Fransche Egalisatiefonds heeft integendeel de dekkingsvraag naar Francs grif gebruikt om deviezen op te nemen. De groote fluctuaties, zooals die in de eerste dagen voorkwamen, behoorren dan ook al weer tot het verleden. Het termijndisagio is natuurlijk na den val van den contanten koers sterk verminderd. Maar het vertrouwen in de handhaving van het huidige koerspeil is toch nog niet van dien aard, dat het disagio geheel verdwenen is. Voor maandsfrancs belooft het circa 1 pCt., voor driemaandsfrancs rond 3 pCt. en voor elke maand meer ongeveer 1 pCt. extra. De toekomst van de budgettaire politiek is nog te onzeker om het vertrouwen geheel te herstellen. Het ingrijpen van het Egalisatiefonds is trouwens ook wat erg snel gekomen om te kunnen zeggen dat men de valuta haar „natuurlijk niveau” heeft laten zoeken.

Een oogenblik is ook de Gulden wat flauwer geweest, waardoor Dollars konden monteeren tot 1.82%, maar heel spoedig keerde de markt weer terug op het traditioneele peil van 1.81⁷/₈. Het Pond was vast, wellicht mede omdat het Fransche Egalisatiefonds geen Ponden meer afgaf om den Franc te steunen.

Van de geldmarkt kan in het geheel geen nieuws worden bericht. De beleggingsmarkt blijft vast gestemd, alle nieuwe uitgiften ten spijt, die overigens vrijwel geen nieuw kapitaal absorbeeren. Binnenkort zal de markt voor het eerst na langen tijd weer een buitenlandsche uitgifte aanschouwen. Zooals bekend, heeft De Nederlandsche Bank meegedeeld, dat het embargo op nieuwe leeningen, dat reeds wat soepeler werd toegepast, wederom, en nu belangrijk, wordt verzwakt, in dier voege, dat tegen nieuwe uitgiften van debiteuren die reeds vroeger onze kapitaalmarkt „frequenteerden”, geen bezwaar meer zal worden gemaakt. Het is de vraag of van de geboden gelegenheid een ruim gebruik zal worden gemaakt, nu een zeer groot aantal vroegere debiteuren niet „emissierijp” zijn. Anderzijds zal de enorme kapitaalruimte en daarmee gepaard gaande dalende tendens in den rentevoet een prikkel voor hooger rentende uitgiften vormen.

DOELSTELLING EN UITVOERING VAN DE INTERNATIONALE TINOVEREENKOMST.

De tinprijs, die zich gedurende den eersten tijd — in de jaren 1934 en 1935 — na de kinderziekten van het International Tincontrol Scheme, op een gelijkmatig niveau van omstreeks £ 230 wist te handhaven, heeft dit inderdaad voorbeeldige gedrag niet weten vol te houden en zich nadien eenige buitensporigheden veroorloofd, die de aandacht verdienen omdat zij met de principieele doelstelling van het Scheme in flagrante tegenstelling zijn.

Reeds in het begin van 1936 begon een daling van den tinprijs in te treden, die daarna steeds sneller verliep om op 3 Juni van dat jaar met £ 175¼ voor cash haar diepste punt te bereiken. Daarop volgde een vrij snelle reactie, zoodat op 6 November d.a.v. het evenwicht hersteld en met £ 235¼ het normale niveau weer teruggevonden was.

De algemeene voldoening hierover was echter slechts van korten duur. Reeds omstreeks het midden van het eerste kwartaal van dit jaar volgde een nieuwe, nog acuter uitslag, ditmaal naar boven, die met £ 311—£ 311½ op 15 Maart jl. culmineerde.

Dat maakt een verschil, in slechts 8 maanden tijds, van rond £ 136, wat niet alleen een zeer belangrijk bedrag is, maar dat ook te opvallender is, omdat in dit tijdsverloop zich in de statistische positie geen zoodanige wijzigingen hebben voorgedaan dat er redelijke aanleiding toe bestond. In beide gevallen gingen de prijsbewegingen zelfs min of meer tegen den draad in: de daling viel samen met een lagere productie dan over het laatste kwartaal van 1935, toen de prijs nog normaal was, de laatste stijging met niet onbelangrijk hogere stocks. Ook de verhouding van de stocks tot de consumptie telkens over de laatste twaalf voorafgaande maanden, uitgedrukt in procenten in de laatste kolom van onderstaande tabel, geeft geen voldoende verschillen te zien om het verschijnsel te verklaren.

	export ton	consumptie ton	stocks ton	stocks/cons. %
1935				
4de kwart.	44.588	37.698	13.841	9,7
1936				
1ste kwart.	39.065	39.999	17.336	11,6
2de "	40.786	36.596	15.536	10,4
3de "	41.978	39.015	15.972	10,4
4de "	50.695	39.884	22.695	14,6
1937				
Januari	14.074	16.265	24.922	15,8
Februari	13.704	15.061	22.756	14,2
Maart	17.541	19.320	23.476	14,4
April	15.327	14.990	23.813	14,4

Het waren dan ook inderdaad factoren, die niets met de statistische positie van het metaal uitstaande hadden, die deze afdwalingen veroorzaakt hebben en die wezenlijk van psychologischen aard waren: onzekerheid en als gevolg daarvan onrust en vrees, in het bijzonder bij de consumenten. In het eerste geval, in 1936, waren het de langgerekte onderhandelingen over de verdere voortzetting van de internationale overeenkomst, die maar niet wilden opschieten en de door de houding van Siam in het bijzonder veroorzaakte spanning omtrent de uitkomst; in het tweede geval de onverwachte volte face van Engeland in de bewapeningskwestie waardoor *alle* metalen naar boven uitschoten en het tin daarbij in hun vaart medesleepten, al was daarvoor geen wezenlijke aanleiding omdat tin geen eigenlijk oorlogsmetaal is.

Het waren inderdaad dus slechts typische incidenteele gevallen van nervositeit, acuut, hevig en kortstondig, want ook na de laatste stijging is de prijs alweer belangrijk teruggelopen, al heeft zij nog niet geheel het niveau bereikt dat men in den loop der jaren als min of meer normaal is gaan beschouwen: op 18 Juni bedroeg zij voor cash £ 246. Dat zij nog niet geheel op het oude niveau terug is, houdt misschien met het goudvraagstuk verband, doch dat

is een kwestie waarop hier thans niet kan worden ingegaan en dat ook buiten het verband van deze beschouwingen valt.

Van een zakelijk financieel standpunt bezien, heeft het geheele geval niet zooveel om het lijf, in het bijzonder in dit speciale geval niet: eerst is door producenten minder ontvangen, door consumenten minder betaald dan redelijk was en daarna had het omgekeerde plaats, zoodat het een het ander eenigermate compenseert. Het zou dan ook inderdaad niet loonen er zich druk over te maken, wanneer het alleen maar dit was. Hausses en baisses zonder eenigen herkenbaren redelijken grond komen bij alle mogelijke handelsobjecten voor; zij zijn een dankbare gelegenheid voor speculatieve manoeuvres en worden van die zijde krachtig bevorderd en vaak willens en wetens geprovoceerd. Het is een euvel, dat eens voor al aan de vrije markt inherent is en waartegen geen kruid gewassen is zoolang de verhoudingen tusschen productie, consumptie enz. zoo weinig overzichtelijk zijn, dat de gewone zakenman er zich slechts onvoldoende rekenschap van kan geven en daardoor gemakkelijk voor een paniekstemming vatbaar is.

Met tin is het echter een ander geval. Het is een object waarvan de productie door een college van prominente deskundigen, waarin naast de producenten ook de consumenten vertegenwoordigd zijn, volgens internationale overeenkomst, telkens op korten termijn minutieus geregeld wordt, overeenkomstig het verwachte gebruik. Er is aan dit college — het International Tin Committee — een statistisch bureau verbonden, dat in een voorbeeldig maandelijksch bulletin een, in tabellen en grafieken, tot op den laatsten datum bijgewerkt, uitvoerig en gedetailleerd overzicht publiceert van alles wat men omtrent productie, verbruik en afzet, prijsverloop enz. maar kan wenschen te weten; een en ander nog bekroond door een onlangs voor de eerste maal verschenen, zoolwel wat uitvoering als samenstelling betreft boven allen lof verheven „Statistical Yearbook 1937”, waarin praktisch niets vergeten is wat in verband met de statistische positie van tin maar wetenswaard zijn kan. Mooier kan het haast niet en toch heeft dit alles niet vermogen te bewerken dat, in het bijzonder bij de verbruikers, voldoende vertrouwen in de uitvoering van het Control Scheme aanwezig is om, bij incidenteel optredende complicaties, het hoofd koel te houden en excessen als zich in den laatsten tijd hebben voorgedaan, te voorkomen. Vraagt men zich af of tot dit gebrek aan vertrouwen redelijke aanleiding bestaat, dan moet men constateeren, dat zulks inderdaad het geval is. Het ontbreekt zeer zeker bij het International Tin Committee niet aan goeden wil en voortvarendheid, evenmin aan deskundigheid, maar de prompte uitvoering van de, door dit college noodig geachte maatregelen, laat maar al te veel te wenschen over.

Zulks komt wel zeer in het bijzonder tot uitdrukking in het werkelijke verloop van de productie, ten opzichte van de productie zooals die door het I.T.C. noodig geacht wordt. En dit is te sprekender voor de mate van noodzakelijke autoriteit van dit college omdat de productie het eenige is dat men, ter regeling van de tinpositie, menschelijker wijs gesproken, volkomen in zijn macht heeft, althans zou kunnen hebben. De andere factor daarbij, de consumptie, valt uiteraard buiten iedere controle.

Over 1936 bedroeg de productie van de aan het Scheme deelnemende landen in werkelijkheid 153.556 ton, terwijl zij, volgens de door het I.T.C. vastgestelde quota, 172.920 ton had moeten zijn, aldus een te kort opleverende van 19.364 ton. De betekenis van dit cijfer springt te meer in het oog, wanneer men er zich rekenschap van geeft, dat het totaal aan stocks (visible supply + carry over), op ultimo van dat jaar 22.695 ton bedroeg. Over de eerste 4 maanden van het loopende jaar had de productie, overeenkomstig quota, 68.281 ton moeten bedragen; in

werkelijkheid waren het slechts 52.750 ton, zoodat zij met 15.531 ton tekort schoot.

Het I.T.C. heeft direct onheil slechts kunnen voorkomen door het algemeene quotum (110 pCt.) belangrijk hooger te stellen dan noodig had moeten zijn (85 pCt.).

Deze tekorten waren over de verschillende deelnemende landen als volgt verdeeld:

Januari/April 1937	Productie		Tekort	
	volgens ton	quota ton	werkelijk ton	in pro- centen
Bolivia	15.635	7.426	8.209	51
Congo	4.421	1.577	2.844	65
Indo China	1.025	493	532	53
Malakka	24.589	24.047	532	2
Ned.-Indië	12.412	10.423	1.989	16
Nigeria	3.721	3.484	237	6
Siam	6.488	5.278	1.210	19

Er zijn natuurlijk allerlei oorzaken aan te wijzen om deze zeer ernstige achterstanden te verklaren, technische en andere, waarop hierna zal worden teruggekomen. De werkelijke wortel van het kwaad ligt echter uiteindelijk toch op wezenlijk ander terrein, nl. daarop, dat men zich nog niet algemeen genoeg en nog niet in voldoende mate rekenschap geeft van de verplichtingen en de verantwoordelijkheid die uit de aangegane overeenkomst voortvloeien.

Nog maar al te zeer is de meening verbreid, dat men in dit opzicht al zeer zijn best gedaan heeft wanneer men er slechts voor zorgt, dat de productie de toegestane quota niet *overschrijdt*. En inderdaad was dit in den aanvang, ten tijde van de overproductie, toen *restrictie* nog het parool was, het cardinale punt.

Maar die tijd is voorbij en wat het Scheme beoogt is niet restrictie maar *contrôle*. Het grondbeginsel, waarop het berust, is vastgelegd in een zinsnede van het eerste artikel van de overeenkomst: „de bedoeling van het Scheme is *evenwicht* tot stand te brengen tusschen productie en consumptie en daardoor de herhaaldelijk optredende sterke schommelingen van de tinprijzen te voorkomen”.

Ter toelichting van dit beginsel verklaarde de Regeering van Nederlandsch-Indië in de voorjaarszitting 1930 in den Volksraad: hevige prijsfluctuaties als een ernstig nadeel te beschouwen voor producenten zoowel als voor *verbruikers* en daarom iedere poging te zullen bevorderen tot stabilisatie van den tinprijs op zoodanig behoorlijk niveau, dat het mogelijk zal zijn de productie te handhaven, welke het verbruik eischt, terwijl aan den anderen kant voorkomen zal worden dat de prijzen kunstmatig zullen worden opgeschroefd.

In deze Regeeringsverklaring wordt dus nadrukkelijk opgekomen voor de belangen van de verbruikers en deze considerans, waarmede de doelstelling van het Scheme staat en valt, beteekent dan ook niets meer of minder dan dat bij alle daden zonder uitzondering, die uit de overeenkomst voortvloeien, de belangen van de verbruikers niet minder zwaar zullen mogen wegen dan die van de producenten.

De eerste consequentie hieruit is dat het — in het belang van de producenten — niet geoorloofd is *meer* tin uit te voeren dan door de quota is vastgesteld, maar dat daar tegenover staat dat het — ten aanzien van verbruikers — als een even ernstige overtreding moet gelden wanneer *minder* wordt geproduceerd.

Eigenlijk zal men, wat dit laatste betreft, zelfs nog ietwat conscientieuser dienen te zijn. Er zit aan het Scheme nl. nog een ethische zijde, bijzonderlijk voor de produceerende landen, omdat het een regeling is, die aan verbruikers arbitrair is opgelegd en zij daarbij over geen enkel middel beschikken om hun belangen te verzekeren doch aan handen en voeten zijn overgeleverd aan de loyaliteit van de andere partij.

Wat de meer onmiddellijke, technische oorzaken van den achterstand in de productie betreft, zijn deze

in de eerste plaats te zoeken in de standard tonnages en de daarin tot uitdrukking komende overschatting van eigen productie capaciteit. Zoolang de waardeering van het productieve vermogen aan elk der deelnemende landen zelf wordt overgelaten om eerst na een onverkwikkelijke procedure van loven en bieden in basis-producties te worden gefixeerd, waarbij ieder tracht den ander te slim af te zijn, zal daar niet veel aan te veranderen zijn. De meest voor de hand liggende en rationeele — en met het hooge beginsel en de waardigheid van het handvest overeenstemmende — oplossing van de moeilijkheid zou zijn wanneer de standardtonnages door een buiten partijen staande instantie zouden worden vastgesteld en periodiek zouden worden herzien, objectief, telkens overeenkomstig den oogenblikkelijken werkelijken toestand.

Het zou waarschijnlijk al te naïef zijn te verwachten, dat men daar zoo spoedig aan zal willen, doch met ijverige propaganda voor dit denkbeeld, die dan vooral door het I.T.C. zou dienen te worden bevorderd, ware misschien in deze richting toch wel wat te bereiken, al ware het slechts een compromis waardoor onderhandelingen ter zake zouden worden versneld en de daaraan verbonden periode van onzekerheid belangrijk zou worden bekort.

De moeilijkheden met de productie zijn echter niet uitsluitend te wijten aan zelfoverschatting. Bolivia is nog altijd de gevolgen van den oorlog om de Gran Chaco niet geheel te boven met alles wat daaraan vastzit op het gebied van arbeid, monetaire verwickelingen enz.; de achterstand van Nederlandsch-Indië — om dichter bij huis te blijven — komt grootendeels voor rekening van den herhaalden tegenlag die onze grootste producent, de Bangka Tinwinning, in den laatsten tijd met zijn baggermateriaal gehad heeft.

Er is dus nog een correctief nodig om dergelijke min of meer toevallige onregelmatigheden te onderwerpen. Dit zou men kunnen bereiken door tot erkend systeem te maken wat zich reeds eens incidenteel heeft voorgedaan toen Bolivia, in Mei 1936, haar recht op productie van haar onder-export van 10.288 ton, overdroeg op de andere deelnemende landen. Dit leidde er toe dat voor het 3de en 4de kwartaal van dat jaar aan Bolivia quota werden toegekend van 75 pCt. resp. 90 pCt., tegen zulke van 90 pCt. resp. 105 pCt. aan de andere landen.

Een antecedent is er dus reeds en dat zal er toe kunnen bijdragen om een uitbreiding van de bevoegdheden van het I.T.C., in den zin van gedifferentieerde quota, voor de deelnemende landen te eerder aanvaardbaar te doen zijn.

Aan dit beginsel zou uitbreiding gegeven kunnen worden doordat de deelnemende landen het ook binnen eigen grenzen toepasselijk verklaarden voor de eigen produceerende ondernemingen. In enkele daarvan is het overdoen van quota c.q. de verkoop er van veroorloofd, zij het niet verplichtend gesteld. De verantwoordelijkheid voor het nakomen van de verplichtingen ten aanzien van productie als anderszins berust echter bij de *Regeeringen* en niet bij de mijnbouwondernemingen en kan daarop ook niet gedelegeerd worden omdat het internationale verplichtingen zijn. Wat Nederlandsch-Indië betreft is de Regeering er niet van af wanneer de *verplichte* productie over Bangka en de G.M.B. volgens eens voor al vastgestelde verhouding verdeeld wordt. De productie *moet* er komen en als de een het niet kan moet de ander het doen.

	Productie in tons.			
	Bangka		G. M. B.	
	quota	werkelijk	quota	werkelijk
Januari	1.791	1.715	1.236	640
Februari	1.791	1.265	1.236	1.155
Maart	1.791	1.517	1.237	1.407
April	1.970	1.475	1.360	1.249
Mei	1.970	1.709	1.360	1.709

Nederlandsch-Indië staat er, wat de mogelijkheid

van toepassing van dit beginsel betreft heel wat beter voor dan de meest andere landen, met hun meestal groot aantal belanghebbenden. Bij ons zijn het er maar twee, waarvan een, het Gouvernement zelf, verreweg de belangrijkste is. Misschien ligt er een argument in voor de fusie van de beide bedrijven, waardoor deze kwestie vanzelf opgelost zou zijn.

In elk geval is het zeker dat, hoe beter en nauwgezetter men zelf voor zijn productie zorgt, hoe minder ingrijpen van buiten af — door het I.T.C. — noodig zal zijn, wat toch altijd minder aangenaam is en eventueel tot allerlei kwesties aanleiding geven kan.

Maar — om na deze uitwijding op het eigenlijke onderwerp terug te komen — ook met gedifferentieerde quota is men er nog niet. Onderproducties, die het gevolg zijn van min of meer incidenteele omstandigheden, zijn zeker nooit gewild en daarom moeilijk te voorzien. Men zal ze meestal eerst kunnen constateren wanneer het kwaad reeds gebeurd is, dus te laat en — omdat de quota als regel kwartaalsgewijs worden vastgesteld — minstens drie maanden te laat. Om daarna effectief te worden, hebben de nieuwe quota evenzeer een zekeren tijd nodig, die men, dat heeft de ondervinding geleerd, eveneens op minstens drie maanden stellen kan. Bij elkaar geeft dat een hiaat van zes maanden en dat is te lang voor een zoo gevoelige markt als de tinmarkt is. In dit verband verdient bijzondere aandacht de uitlating van den voorzitter op de jongste vergadering van aandeelhouders van de Billiton-maatschappij: dat het middel om productie en consumptie in evenwicht te brengen, t.w. wijziging van het quotum, niet snel genoeg werkt en dat nog een middel in den een of anderen vorm, hetzij stocks ter beschikking van het Committee of anderszins, noodzakelijk is.

De noodzakelijkheid van een productiemarge, naast de zichtbare wereldvoorraden, werd reeds in een vorig nummer van dit weekblad bepleit¹⁾. Het zal daarom overbodig zijn daarover hier nogmaals in beschouwingen te treden, te meer waar thans van zoo gezaghebbende zijde een overeenkomstige uitspraak kon worden geciteerd. Slechts moge hier herinnerd worden aan een paar bezwaren, die toen genoemd werden, welke aan buffer-pools, volgens het tot nu toe gebruikelijke systeem, aankleefden: de wijze van financiering en de tendentie tot arbitraire prijsregeling.

De financiering geschiedde tot nu toe uitsluitend door een kleine groep van *producenten*. Hierdoor waren, in verband met de groote bedragen, die er mede gemoeid zijn, aan den omvang van die stocks, die theoretisch nooit te groot kunnen zijn, betrekkelijk enge grenzen gesteld; bovendien had de financiering plaats door eenzijdig belanghebbenden. Een en ander werkte het gevaar in de hand dat, wanneer de lasten te zwaar werden en de lusten dreigden te overtreffen, aan de „pool” een ontijdig einde kwam. Inderdaad hebben de opeenvolgende pools een kortstondig bestaan gehad. De goede invloed van bufferstocks op het prijsniveau is onmiskenbaar gebleken uit het gelijkmatige niveau waarop de prijzen zich gedurende de jaren 1934/35 hebben bewogen. Bij een redelijk stabiel prijsniveau hebben zowel producenten als consumenten belang, in een mate die voor de eene en voor de andere partij niet zooveel zal verschillen. Dit voert vanzelf tot de vraag of het niet zoo in te richten ware, dat aan de financiering en daarmee aan het beheer — onder de auspicië van het I.T.C. — van een nieuwe buffer-stock, of welke andere maatregelen met hetzelfde doel, door *beide* partijen, producenten en consumenten, en ongeveer in gelijke mate zou worden deelgenomen? Het is te verwachten dat daardoor de bezwaren die de oude pools aankleefden, grootendeels ondervangen zouden worden: de stabiliteit van het instituut zou er beter door verzekerd zijn, de omvang zou belangrijk groo-

ter kunnen zijn en de prijsregelende tendentie, die er weliswaar onvermijdelijk aan verbonden blijft, zou toch belangrijk minder als arbitrair gevoeld worden.

Het is te voorzien, dat de verschillende hier gestelde maatregelen niet zoo dadelijk overal een willic oor zullen vinden; met name onder de producenten zullen er zijn die er een directe bedreiging van hun belangen en een verdere kneveling van hun vrijheid in zullen zien. Doch daar is over heen te komen; ook tegen het Control Scheme zelf bestond in den aanvang geen geringe tegenstand en op dezelfde gronden. Waar het op aankomt is, dat de misstanden worden erkend en men maatregelen daartegen in overweging wil nemen. Welken vorm die dan zullen aannemen is van ondergeschikt belang. Die welke hier werden voorgesteld worden gaarne voor betere gegeven.

Ir. P. HÖVIG.

RICHTLIJNEN VOOR DE ECONOMISCHE EN FINANCIËLE POLITIEK VAN NED.-INDIË GEDURENDE HET KOMENDE VIERJARIGE TIJDVAK.

(Vervolg.)

II. Financiële en geldpolitiek.

De Indische schuld zal door de grote omvang, die ze verkregen heeft, de aandacht blijven eisen niet alleen, maar ook de richtlijnen moeten beïnvloeden der economische en financiële politiek.

Het maakt verschil of men die schuld als iets onvermijdelijks, waarover niet meer gepraat moet worden, aanvaardt of niet; het maakt verschil of men alle financiële kracht wil aanwenden om in de eerste plaats de omvang van de schuld te verkleinen, of dat men een deel der belastingopbrengsten wil gebruiken om nieuwe productieve krachten tot ontwikkeling te brengen.

Het zou te begrijpen zijn als de stroming, die in Indië spoedig de overhand kreeg, deze was: zet een streep onder het verleden; praat niet over Indië, dat hulp vraagt; wij zullen het wel alleen klaar spelen! De snelle toeneming der belastingopbrengsten niet alleen, maar ook de vrees, dat krachtadige hulp van het moederland de onzelfstandigheid van Indië nog meer in de hand zou werken, moet ongeneigd maken om hulp te vragen, bijv. in deze vorm, dat Nederland de verplichte jaarlijkse aflossing van ruim f 20 miljoen voor zijn rekening neemt. Het zou, zoals Prof. J. J. Schrieke het uitdrukte¹⁾, de omzetting van „een stukje indirecte” in „een directe verantwoordelijkheid” zijn, „die het totale obligo van Nederland niet vermeerderd”. Al moge dit laatste aan onmiddellijke, reële betekenis verloren hebben sedert de Indische belastingopbrengsten zo sterk zijn toegenomen, het blijft in laatste instantie juist.

De neiging, het verleden te laten rusten, moge op 't ogenblik begrijpelijk zijn, het is de vraag of dit vol te houden zal zijn. Twee mensen, die met elkaar onenigheid hebben gehad, kunnen op een bepaald ogenblik verstandig doen er een streep onder te zetten. Volken kunnen dit meestal niet. In den mens leeft nu eenmaal niet alleen een Prometheus, een voorbedenker, maar ook een Epimetheus, een nabedenker. Dat in verband met de Indische schuld de nabedenker nog eens 't hoofd zal opheffen om zich te bezinnen hoe alles zo geworden is, schijnt onvermijdelijk. Want zodra een nieuwe depressie de verhouding tussen de zo gelukkig gestegen inkomsten en de (eveneens toeneemende) uitgaven in ongunstige zin beïnvloedt, moet men verwachten, dat de grote omvang der Indische schuld en de druk van rente en aflossing ter sprake zullen komen. De gezindheid van Indië tegenover het moederland te beschouwen als een voorname aangelegenheid en die gezindheid met doeltreffende middelen zoveel mogelijk gunstig te beïnvloeden, is geen sentimentaliteit maar staatsmanswijsheid. Geen middel nu

¹⁾ Econ.-Stat. Ber. van 4 Maart 1936.

¹⁾ In zijn voordracht „Indië vraagt hulp”, in het Indisch Genootschap, gehouden op 8 Mei 1936; blz. 77.

is doeltreffender om dat te bereiken, dan het betrachten der rechtvaardigheid. Nu wil het mij voorkomen, dat in redelijkheid geen andere conclusie kan worden aanvaard dan deze, dat onze geldpolitiek, *hoe ook beschouwd*, Indië ernstig heeft geschaad.

Er waren drie mogelijkheden: 1. Devaluatie van de Gulden zo spoedig mogelijk na de val van het Pond Sterling ware juist geweest. 2. Devaluatie was onjuist. 3. Devaluatie was juist als „sluitstuk”. Geen dezer mogelijkheden werd voor Indië verwerkelijk.

I. Over dit punt alleen het volgende: de lezer zij gerust, ik zal geen herhaling geven van argumenten pro en contra devaluatie. De toestand, waarin Indië door de monetaire politiek van Nederland, 5 jaar lang, van September 1931 tot September 1936, gehouden is, was volstrekt uniek. Ik geloof niet dat men, ook als men gaat speuren onder de meest onbeduidende en achterfliggende staatjes, in de wereld een tweede land zal vinden, dat gedwongen werd in de achter ons liggende crisis de gouden standaard te handhaven en dat zo uitgesproken als Indië was: exportland, debiteurland en arm producentenland. Het is onvermijdelijk, dat men ook in Indië steeds duidelijker zal gaan beseffen, dat de voortdurende identificering van de begrippen devaluatie en inflatie voor een juiste kijk op de geldpolitiek funest was; onvermijdelijk, dat men zal beseffen hoe schadelijk het was, dat men geen onderscheid maakte tussen een (hoogst gewenste) sanerings- en een (in depressietijd absurde) deflatiepolitiek. Het is ondenkbaar, dat men niet steeds méér zal beseffen hoe weinig onze geldpolitiek werd geleid door redelijke ontleding van haar gevolgen op kosten en opbrengsten en op de welvaart der gemeenschap, en hoe sterk die politiek wortelde in sentiment en zelfs in instinct: het beleggers- en spaardersinstinct. En tenslotte is het onvermijdelijk, dat men het als een ernstige fout van onze staatslieden zal gaan zien, dat zij, als machthebbers over één zwak land met een groot koloniaal gebied, niet onmiddellijk en spontaan het producentenbelang als zwaarderwegend hebben aangevoeld, dan het renteniers- en crediteurenbelang. Want juist een zwak land met een groot koloniaal gebied moet alles nalaten wat de economische activiteit schaadt: alleen door voor honderd procent economisch actief te zijn kan het tekort aan kanonnen zo goed mogelijk worden gecompenseerd. Het is, zoals gezegd, mogelijk, dat dit alles geen invloed heeft op de gezindheid van Indië, zolang de toestand voelbaar verbetert, maar het is ondenkbaar dat dit zo zou blijven als er een nieuwe depressie intreedt.

2. Is men van mening, dat de gave Gulden goed was en zijn depreciatie verkeerd, dan is onze geldpolitiek al evenmin juist geweest. De devaluatie van de Zwitserse Frank was voor ons een zaak van niet de minste betekenis. Het argument van de geconcentreerde druk op de Gulden en de gevreesde goudverliezen is waardeloos voor ieder, die het geweldige belang van een eerlijke, heilzame, de welvaart steunende gave Gulden begreep zoals onze Regering dat deed: is zo'n Gulden niet het (tijdelijke) verlies van een paar honderd millioen aan goud waard? Van goud, dat daarbij nog bestemd is voor de verdediging van zo'n geldeenheid? En zou dat goud niet, evenals bij vorige gelegenheden, haastig teruggekeerd zijn als de wereld gemerkt had de onze Regering vastbesloten was onze Gulden gaaf te handhaven? Het bridge-argument van Dr. Colijn had al evenmin enig soortelijk gewicht: wij speelden met onze gave Gulden even weinig en evenveel bridge als met de gedeprecieerde. Ik heb elders uiteengezet, dat onze Gulden in de grond der zaak gevallen is door ongeloof¹⁾, en zal er hier niets meer van zeggen.

3. Devaluatie als „sluitstuk”; — hiermede wordt niet bedoeld, wat Minister Oud indertijd als mogelijkheid in uitzicht stelde: als men zich om een ronde tafel zou scharen om de stabilisatie der valuta's tegen-

over het goud opnieuw te overwegen, dan, maar niet eerder, zou devaluatie in overweging kunnen komen. Zulk een politiek zou, ten eerste, schadelijk zijn; onzekerheid scheppen op een ogenblik dat men zekerheid boven alles zou behoeven om een conferentie, als hier bedoeld, te doen slagen. Maar de loop der dingen heeft nu wel voldoende bewezen hoe weinig zulk een stabilisatie binnen de mogelijkheid der praktische politiek viel. Wij bedoelen hier met devaluatie als sluitstuk, dat men niet de politiek der Scandinavische landen als de beste beschouwt, maar een politiek, die eerst de verlagingen van lonen, tractementen, tarieven, renten en schulden trachtte door te voeren voor zoveel dat mogelijk was en daarna terwille van het herstel tot devaluatie overging. Zo'n politiek heeft Indië, zover men in dat land daartoe de macht had, in snel tempo doorgevoerd. Zo'n politiek heeft Nederland zeer langzaam en zeer onvolkomen en op een fatale wijze doorkruist door allerlei tegenstrijdigheden, gevoerd. Met dien verstande dan, dat het sluitstuk niet tot activering van de welvaart, maar tegen de zin der Regering werd aangebracht. Nu zal niemand, die zulk een politiek van deflatie plus devaluatie als sluitstuk juist vond, kunnen ontkennen, dat Indië op het sluitstuk *jarenlang tot zijn groot nadeel heeft moeten wachten*. Men trachtte dit laatste niet te verdoezelen door het argument, dat niemand kan uitmaken welk deel van de opleving in Indië toegeschreven moet worden aan de stijging der prijzen van koloniale producten op de wereldmarkt, welk deel aan de devaluatie en welk deel eventueel nog aan de vergrote vraag naar enkele producten. Dit is uit te rekenen met zulk een precisie als voor de beantwoording der vraag nodig is.

Welke geldpolitiek men ook als de juiste voor het achter ons liggende tijdvak wil beschouwen, Indië had er geen voordeel van; de richting der politiek werd uitsluitend hier bepaald. Gold het een, met de maatstaf van het zielental gemeten, betrekkelijk onbeduidend deel van het Koninkrijk als Suriname, men zou er vrede mee moeten hebben. Voor Indië, met zijn achtmaal zo grote bevolking als Nederland, kan dit niet.

Feiten, waaruit de grote verarming blijkt van het land, dat zo uitermate geschikt was voor een aanpassingspolitiek en zich heeft aangepast, zo snel en zover dit mogelijk was, zijn de volgende: de buitengewoon grote werkloosheid, onder de Europeanen ontstaan; het grote goudverlies van de inlandse bevolking van Java; haar verpandingen van grond voor jaren lang en voor sommen, die geen inkomsten hoegenaamd aan de verpanders laten; de verarming van de Chinezen; de stijging — tot bijna het tweevoudige! — die sinds 1929 het percentage onderging, dat het uitvoeroverschot uitmaakt van de uitvoer. Dit percentage, in 1929 29 pCt., steeg in 1934 tot 54 pCt., in 1936 tot 56 pCt.¹⁾. Een uitvoeroverschot is voor Indië normaal; maar de geweldige stijging, die het percentage heeft vertoond, dat dit uitvoeroverschot uitmaakte van de export, is een symptoom van de verarming van Indië en van de geweldige druk, die de gave Gulden op het land heeft gelegd.

Een oordeel over onze geldpolitiek is onvermijdelijk, al mogen velen het onder de huidige, gunstige omstandigheden in verband met de praktische politiek liever onuitgesproken laten. Dit oordeel taboe te verklaren is ijdel; meer dan de helft van ons geestelijk leven berust op oordelen over het verleden. Zonder deze ware ons leven, ook het politieke, volkomen richting- en stuurloos. Zodra nu, zoals gezegd, de tegenwoordige opgaande lijn van het economisch leven weer omlaag buigt, zal de vraag of Indië geen recht heeft op bijzondere hulp van het moederland weer gesteld worden. Moet met de kans op een nieuwe depressie rekening worden gehouden? De vraag is reeds

¹⁾ Kol. Tijdschrift, 1937 (Jan.) No. 1, blz. 79—90.

¹⁾ Econ.-Stat. Maandbericht, No. 6 (30 Juni 1937), blz. 108.

daarom van belang, omdat onze kijk op de conjunctuur van invloed moet zijn op onze houding tegenover de financiële politiek. Wie een meer pessimistische kijk op de conjunctuur heeft, moet voor Indië sterker aandringen op het gebruiken van overschotten tot schuldaflossing.

Het wil mij voorkomen dat hij, die zich vrij wil houden van alle dogmatiek, dit kan zeggen. Het is onbewezen dat crisissen binnen het kader onzer maatschappij niet voorkomen kunnen worden, maar het ware zeer onverstandig, geen rekening te houden met een nieuwe depressie. Vooraanstaande Engelse economen als Colin Clark en Henderson zijn van mening, dat na afloop van de bedrijvigheid in de bouwvakken en als gevolg van de bewapening, d.w.z. binnen een paar jaar, in Engeland een depressietendens zal optreden. Even onverstandig echter als het zou zijn, geen rekening te houden met de mogelijkheid van nieuwe crisissen, ware het zijn financiële politiek te projecteren in de verwachting, dat een komende crisis even sterk zal zijn als de achter ons liggende. Alleen reeds de structuurverandering, die de gouden standaard in de afgelopen dertig jaar heeft ondergaan, maakt het, in verband met de geweldige druk waaraan die standaard bloot stond door de internationale schulden, op hun beurt goeddeels het gevolg van het rampzalige vredesverdrag van 1919, begrijpelijk dat de crisis van 1929 zich verscherpte tot die van 1931. Indië is een economisch kwetsbaar land, maar wie bij het projecteren van zijn financiële politiek rekening wil houden met de lessen der conjunctuurgeschiedenis — en dat is verstandig — zal aan *de gehele* conjunctuur indachtig moeten zijn, d.w.z. aan de korte en aan de lange golfbeweging. Reeds in 1907 was Indië, waren althans Java en het cultuurgebied van Sumatra's Oostkust, economisch kwetsbaar. En hoe weinig heeft het land van de crisis van dat jaar gemerkt! Depressies, die ontstonden tijdens een economische springvloed, hebben korter geduurd en een milder karakter gehad dan depressies tijdens een economische eb. Zonder nu te durven beweren, dat de lange dalende beweging van het prijsniveau, die met de crisis van 1920 heeft ingezet, haar diepste punt in 1932 zou hebben bereikt, mag men toch zeker, vooral op grond van de verandering in ons geldwezen, wel zeggen, dat de kans heel klein is, dat 1931 zich spoedig zal herhalen.

Indië is een arm land, zonder grote kapitaalbezitters, zonder welvende middenstand, en met een uiterst laag gemiddelde van de inkomsten per hoofd. Dat onder die omstandigheden de grootst mogelijke eenvoud en het streven naar goedkoopte, o.a. door zoveel mogelijk gebruik te maken van Indische krachten, een onveranderlijke eis blijven, spreekt vanzelf. Waarnemen en ontdekken van de eigen behoeften des lands; geen geïmporteerd, Westers perfectionisme, en bovenal geen gebruik van een Nederlandse maatstaf, die past bij een land met een 15 maal zo hoog inkomen per hoofd als het Indische.

Activering van de geldcirculatie, een verzorging van het muntwezen in overeenstemming met de behoeften des lands¹⁾, zodat geleidelijk een groter deel der inkomens de geldvorm aannemen, is goede politiek, omdat ze in overeenstemming is met de ontwikkeling van het economisch leven, en omdat de Overheid *geld*belastingen moet heffen, die gemakkelijker kunnen binnenkomen als de geldcirculatie ruimer is in verhouding tot de inkomsten in natura.

Dat er nog altijd „intering van het landsvermogen” plaats heeft en dat „de geldende wijze van pensioensfinanciering niet duurzaam kan worden voortgezet”, werd in de jongste, weldoordachte rede van den Landvoogd ter opening van de Volksraad erkend. Het zijn alle redenen om de financiële positie van het land liet te optimistisch te beschouwen.

¹⁾ Zie E.-S.B. van 24 Mrt. 1937 (No. 1108), blz. 229.

Ons geld is lossier gemaakt van het goud. Dit betekent groter vrijheid. Groter vrijheid betekent meer gelegenheid tot goed en tot slecht gebruik. Van de gelegenheid tot slecht gebruik zal men zich het best kunnen onthouden door indachtig te zijn aan de gevaren van inflatie en deflatie. Wil men de gelegenheid tot goed gebruik uitbuiten, dan kan het geen juiste geldpolitiek zijn een gelijk peil van Nederlandse en Indische Gulden als onveranderlijk richtsnoer te aanvaarden. Daarvoor lopen structuur en economische omstandigheden van de twee landen te zeer uiteen. Reeds in September 1936 was het onlogisch, het voor te stellen als iets dat vanzelf sprak, dat voor beide Gulden één koers gehandhaafd moest worden. Wie het alternatief „aanpassing of devaluatie” aanvaardde, zoals de Regering, had in September jl. rederlijkerwijze de conclusie moeten trekken: dus voor Indië, dat zich zoveel meer aangepast heeft dan Nederland, een hoger peil van zijn Gulden dan voor Nederland. Dit zou een voelbare verlichting van de last der rentebetalingen hebben betekend en wellicht een minder grote opwaartse druk op de Nederlandse Gulden. Als men met één Egalisatiefonds een gelijk peil van de twee valuta's kan handhaven, kan men er uit den aard der zaak ook een verschillend peil mee handhaven, in de onderstelling natuurlijk, dat dit peil niet te ver ligt buiten de grenzen, door de economische toestand gesteld. Het gaat hier echter niet om de maatregelen, die de praktische politiek van het ogenblik vereisen, dus wil het bovenstaande geen suggestie geven in die richting. Maar wel gaat het om principiële richtlijnen, en dan schijnt de beginselvaste bereidheid, het peil voor de Indische Gulden steeds te kiezen in overeenstemming met de belangen van ons uitgestrekt rijkdeel in het Oosten, goede politiek, die aan de gezindheid van Indië jegens Nederland niet anders dan ten goede kan komen.

Samenvattend concludeer ik:

het is zowel billijk als verstandige politiek, als Nederland Indië bijspringt bij de aflossing van zijn schuld;

vooral als dit geschiedt is het noch nodig noch gewenst scherp vast te houden aan de eis alle overschotten te besteden aan schuldvermindering en geen geld te besteden aan productieve werken die geen onmiddellijk voordeel beloven;

het spreekt vanzelf, dat een arm land als Indië niet mag streven naar Westers perfectionisme en geen Nederlandse maatstaf mag aanleggen bij de verzorging van zijn publieke belangen; goedkope eenvoud, aangepast aan de behoeften des lands, blijft steeds een gebiedende eis;

de activering en verruiming der geldcirculatie (in verhouding tot de inkomsten in natura) is goede politiek;

het peil van de Indische Gulden worde, zo nodig in afwijking van dat van de Nederlandse, gekozen in overeenstemming met de belangen van Indië.

(Wordt vervolgd).

G. GONGGRIJP.

Verbetering. In het eerste deel van dit artikel zijn een paar storende drukfouten blijven staan. Op blz. 490, 1ste kolom, regel 20 v.o. staat *bosbouw* moet zijn *bossen*. Op blz. 490, 2e kolom, regel 28 v.o. moet het woord *zijn* vervallen. Op blz. 492, 1e kolom, regel 17 v.b. leze men i.p.v. voortgaat voortgaan.

DE 23ste INTERNATIONALE ARBEIDSCONFERENTIE.

De 23ste Internationale Arbeidsconferentie, welke van 3—23 Juni jl. te Genève gehouden werd, had een welvoorzien agenda, die een verscheidenheid van onderwerpen bood, te behandelen.

Als eerste onderwerp kwam op die agenda voor: veiligheidsvoorschriften voor de arbeiders werkzaam in het bouwbedrijf, voor zooveel steigers en hefwerktuigen betreft. Het bouwbedrijf is, zooals bekend is,

een dier bedrijven, waarin vele ongevallen plaats hebben. Het grootste deel daarvan bestaat uit het vallen van personen van aanzienlijke hoogten en het getroffen worden door het vallen van materialen van aanzienlijke hoogten. Tal van die ongevallen hebben een doodelijken afloop. Pogingen om het aantal dier ongevallen terug te brengen verdienen zoowel uit sociaal als economisch oogpunt toejuicing. Ter zake van een ander bedrijf, dat eveneens een hoog ongevallencijfer vertoont, nl. het bedrijf van laden en lossen van schepen, had de Conferentie in 1929 een ontwerp-verdrag samengesteld. Dit jaar nam zij een ontwerp-verdrag betreffende veiligheidsvoorschriften in het bouwbedrijf aan. In tegenstelling met het hierboven vermelde ontwerp-verdrag betreffende de ongevalsvoorkoming bij het laden en lossen van schepen, bevat het dit jaar aangenomen ontwerp-verdrag voor het bouwbedrijf slechts de voornaamste beginselen van algemeenen aard. Gezien de groote verscheidenheid in de wijze van bouwen en in het gebruik van bouwwerktuigen kwam het der Conferentie gewenscht voor om de bijzonderheden der technische regeling neer te leggen in een aanbeveling, welke een model veiligheidsreglement bevat. Het ontwerp-verdrag bepaalt zich derhalve tot het opnoemen van enkele algemeene bepalingen, waaraan steigers en hefwerktuigen moeten voldoen en laat de nadere uitwerking aan het modelreglement over. Bij het vaststellen van de algemeene bepalingen heeft de gedachte voorgezet, dat in het algemeen de werkgever aansprakelijk moet zijn voor de veiligheid van den arbeider, zoodat ook de werkgever er zorg voor moet dragen, dat de gebruikte toestellen in orde zijn en de arbeiders de voorgeschreven beveiligingsmaatregelen toepassen en het noodige beveiligingsmateriaal gebruiken. Daarnaast nam de Conferentie een drietal aanbevelingen aan. Een betreffende het vakonderwijs voor het bouwbedrijf, een betreffende de inspectie in het bouwbedrijf en een betreffende de samenwerking van vereenigingen voor de veiligheid in het bouwbedrijf (safety first beweging). Deze aanbevelingen werden wel met groote meerderheid aangenomen; tóch hadden zij niet ieders instemming. Deels regelen zij onderwerpen, die door de Conferentie eenige jaren geleden op betere wijze geregeld waren (hetgeen geldt ten aanzien van de aanbeveling betreffende een in te stellen bouwinspectie, welk onderwerp doeltreffender geregeld werd in de aanbeveling betreffende de arbeidsinspectie van 1923), deels kwamen zij haastig — zonder degelijk onderzoek — tot stand, terwijl bijv. over het vraagstuk der safety first beweging een grondige bespreking zeer gewenscht geweest zou zijn, aangezien tegen die beweging gegronde argumenten aan te voeren zijn. Over de aansprakelijkheid van de constructeurs, handelaars en installateurs van hefwerktuigen in het bouwbedrijf gebruikt — een zeer belangrijk onderwerp, waarover eventueel deze Conferentie geen regeling kon treffen — nam de Conferentie een resolutie aan, waarin den Raad van Beheer verzocht werd om over dat onderwerp onderzoekingen in te stellen en dat onderwerp op een volgende agenda der Conferentie te plaatsen.

Een ander punt, dat door de Conferentie behandeld werd, was de organisatie van openbare werken in verband met de werkgelegenheid voor arbeiders. Met de regeling van dit onderwerp hoopte de Conferentie een bescheiden poging te wagen om in tijden van depressie het toenemen der werkloosheid tegen te gaan; zij stelde zich niet voor, dat zij daarmede een nieuwe crisis zou voorkomen.

De aanbevelingen, welke ter zake aangenomen werden, leggen de Regeeringen niet de verplichting op om meer aan openbare werken uit te geven, dan tot dusverre geschied is, doch vragen om een tempo voor het uitvoeren dier werken vast te stellen, om in slechte tijden naar verhouding meer geld daaraan te besteden dan in goede tijden en om van de verkregen ervaring mededeeling aan de andere landen te willen

doen. Een der daartoe aangenomen aanbevelingen beveelt aan dat geregeld aan een in te stellen permanente internationale commissie mededeeling zal worden gedaan van de voorgenomen openbare werken, van de kosten daarvan, de middelen der financiering en van het aantal daaraan te werkgestelde arbeiders. Een tweede aanbeveling beveelt bepaalde beginselen van financiering aan; een tempo in de uitvoering, zoodanig, dat die werken, waartoe de plannen in tijden van opgaande conjunctuur ontworpen moeten worden, in meerdere mate in tijden van depressie uitgevoerd worden; voorts werd aanbevolen bij het bepalen van het tempo rekening te houden met de mogelijkheid werken te doen uitvoeren, waaraan bijzondere groepen arbeiders, als jeugdige arbeiders, vrouwen en arbeiders, die geen handenarbeid verrichten, tewerkgesteld kunnen worden.

Tenslotte worden enkele regelen aanbevolen voor de aanwerving en salariering van de te werk te stellen arbeiders.

Weer een ander belangrijk punt der agenda was de verhooging van den leeftijd van toelating van kinderen tot arbeid in nijverheidsondernemingen en tot het verrichten van niet-industriele werkzaamheden.

Bij de onderscheidenlijk in 1919 te Washington en in 1932 te Genève aangenomen ontwerp-verdragen, was de leeftijd van toelating van kinderen tot de hiervoren bedoelde arbeid op 14 jaar bepaald. Dit jaar werd voorgesteld bedoelde verdragen zoodanig te wijzigen, dat die leeftijd tot 15 jaar verhoogd werd. De meeste afgevaardigden stonden tegenover een dergelijke leeftijdsverhoging sympathiek. Die verhoging zou echter gepaard moeten gaan met een verlenging van den leerplicht althans met een voorziening op onderwijsgebied, wil men voorkomen, dat bedoelde maatregel nadeelig voor de jeugd wordt, die bijbreke aan eenige voorziening dan vanaf het 13de of 14de jaar ledig zullen moeten rondloopen. Dergelijke voorzieningen brengen kosten met zich mede, die in de huidige omstandigheden in vele landen niet opgebracht kunnen worden. Om die reden meenden verschillende afgevaardigden, onder wie de Nederlandsche Regeeringsafgevaardigden niet voor bedoelde leeftijdsverhoging te kunnen stemmen en onthielden zij zich van stemming. Zij werd evenwel door de Conferentie met groote meerderheid aangenomen. Een bezwaar tegen de wijze, waarop deze aangelegenheid in de verdragen thans geregeld is, was voor velen nog, dat zoo goed als geen uitzonderingen toegelaten zijn. Bij een verhoging van den leeftijd tot 15 jaar is het evenwel, naar veler oordeel, gewenscht, dat mede in verband met de toekomst van het kind, afwijking mogelijk is. De eenige uitzondering, die het verdrag betreffende den leeftijd, waarop kinderen mogen worden toegelaten tot het verrichten van arbeid in nijverheidsondernemingen, na de wijziging, kent, is die ten aanzien van ondernemingen, waarin uitsluitend leden van een gezin werkzaam zijn.

De belangrijkste onderwerpen der agenda waren die betreffende de verkorting van den arbeidsduur en wel in de textiel industrie, de chemische industrie en de grafische vakken. Teneinde een volledig overzicht van den stand van het vraagstuk der arbeidsduurverkorting te verkrijgen zij hier vermeld, dat, nadat in 1933 op instigatie van den Italiaanschen Regeeringsvertegenwoordiger, den heer de Michelis een voorbereidende driedeelige Conferentie inzake de verkorting van den arbeidsduur werd gehouden, het vraagstuk der arbeidsduurverkorting op elke agenda der Internationale Arbeidsconferentie voorgekomen is. In den beginne werd getracht een algemeene regeling van de z.g. 40-uren week tot stand te brengen, geldende voor de industrie en een geldende voor den handel en in de kantoren. Die algemeene regelingen konden evenwel de vereischte meerderheid van $\frac{2}{3}$ der uitgebrachte stemmen niet verwerven. Daarna heeft de Conferentie in 1934 een resolutie aangenomen,

waarin het Internationaal Arbeidsbureau uitgenoodigd werd terzake van een verbetering van den arbeidsduur aanvullende inlichtingen te verzamelen en de Raad van Beheer uitgenoodigd het vraagstuk weer op de agenda van de in 1935 te houden conferentie te plaatsen. In 1935 heeft de Conferentie de z.g. beginselconventie aangenomen, waarin bepaald werd, dat de Regeeringen, welke dat ontwerp-verdrag bekrachtigden, zich uitspreken vóór het beginsel van de 40-urenweek, zoodanig toegepast, dat het geen vermindering van den levensstandaard van de arbeiders meebrengt en zich tevens verklaren vóór het aannemen van maatregelen, geschikt om dat doel te bereiken en voorts zich verbinden om dat beginsel toe te passen op verschillende industrieën volgens de bepalingen bij de afzonderlijke verdragen, die door die Regeeringen geratificeerd zullen worden, vast te stellen. Zoodanig bekend is hebben de Nederlandsche Regeeringsafgevaardigden zich destijds tegen een zoodanig beginselverdrag verklaard. Dat verdrag is zonder werkelijken inhoud en zonder praktische beteekenis, zoolang het niet op een bijzondere industrie toegepast is. Met het aannemen van een zoodanig verdrag, oordeelden zij, zou de Conferentie een gevaarlijken weg uitgaan. Behalve dat beginsel-verdrag heeft de Conferentie in verschillende zittingen (1935 en 1936) een ontwerp-verdrag betreffende de arbeidsduurverkorting in de flesschenindustrie (1935) aangenomen en een betreffende de openbare werken in 1936. Ontwerp-verdragen betreffende de arbeidsduurverkorting in het bouwbedrijf en het maken van burgerlijke bouwwerken, de ijzer- en staalindustrie en de kolenmijnen konden in 1936 de vereischte meerderheid niet verwerven.

Dit jaar stonden op de agenda de arbeidsduurverkorting in de textielindustrie, in de chemische industrie en in de grafische vakken. Omtrent de arbeidsduurverkorting in de textielindustrie had de tweede lezing plaats. Het vorig jaar was al de eerste discussie gehouden. De 40-urenweek in de chemische industrie en in de grafische vakken kwamen voor de eerste maal op de agenda voor. De Conferentie moest beslissen of zij die aangelegenheid reeds dit jaar wilde afdoen of daarop de gewone procedure van de twee discussies wilde toepassen. Vermeld moet hier worden, dat eind 1936 driedeelige technische conferenties over de arbeidsduurverkorting in de chemische industrie en de grafische vakken plaats gehad hebben, die het Internationaal Arbeidsbureau over enkele technische punten als de omschrijving der betreffende industrieën enz. van voorlichting moesten dienen. De Conferentie besloot om slechts eene discussie te houden en dit jaar reeds ontwerp-verdragen vast te stellen.

Terzake van de textielindustrie had in April van dit jaar — ingevolge een resolutie het vorig jaar door de Conferentie aangenomen — een driedeelige technische Conferentie plaats gehad, welke alle zijden van de textielindustrie moest onderzoeken, die van invloed kunnen zijn op de verbetering van de sociale toestanden in die industrie. Die Conferentie, waaraan ook Nederland deelnam, werd in April te Washington gehouden, opdat de Internationale Arbeidsconferentie met de resultaten daarvan rekening zou kunnen houden. Daarvan is evenwel niets gekomen. De Conferentie behandelde het vraagstuk der arbeidsduurverkorting in de textielindustrie alsof er geen Conferentie te Washington geweest was. Een enkele maal slechts werd door een spreker naar hetgeen te Washington gebleken was, verwezen.

De Conferentie had derhalve ditmaal drie ontwerp-verdragen betreffende de arbeidsduurverkorting te behandelen. Alle drie waren op dezelfde manier opgevat als het ontwerp-verdrag het vorig jaar betreffende de arbeidsduurverkorting bij de openbare werken aangenomen.

Nieuwe argumenten terzake werden niet gehoord, hetgeen, waar het ontwerp der arbeidsduurverkorting

reeds zoo herhaalde malen ter sprake kwam ook niet meer te verwachten is. De argumenten voor en tegen zijn overbekend, zoodat ik ze hier niet meer herhaal. Het resultaat van het werk der Conferentie was, dat het ontwerp-verdrag betreffende de arbeidsduurverkorting in de textielindustrie met 88 stemmen voor en 41 tegen werd aangenomen. Voor de ontwerp-verdragen betreffende de arbeidsduurverkorting in de chemische industrie en in de grafische vakken werden onderscheidenlijk 76 en 72 uitgebracht, tegen 42 en 43 stemmen, zoodat waar de vereischte meerderheid van $\frac{2}{3}$ niet bereikt werd, die ontwerp-verdragen niet aangenomen waren. De Nederlandsche Regeeringsafgevaardigden hebben, om dezelfde redenen als het vorige jaar, tegen de bedoelde ontwerp-verdragen gestemd. In 1936 heeft de heer Aalberse, Regeeringsafgevaardigde, n.l. verklaard, dat het vastkoppelen van de arbeidsduurverkorting aan het loonvraagstuk een bezwaar vormde om aan de regeling zijn stem te geven. Immers de considerans van de ontwerp-verdragen verwijst met de woorden: „bevestigende het beginsel in het 40-urenverdrag van 1935 neergelegd, dat ook het behoud van den levensstandaard omvat,” naar het in 1935 aangenomen beginsel-verdrag, dat uitdrukkelijk het behoud van den levensstandaard stipuleerde.

Indien men nu zou meenen, dat het vraagstuk der arbeidsduurverkorting in de bedrijven als de chemische industrie en de andere industrieën, terzake waarvan de betreffende verdragen niet aangewezen werden, afgedaan is, dan heeft men het mis. De Conferentie heeft n.l. met 66 stemmen voor en 39 stemmen tegen een resolutie, ingediend door den Belgischen arbeidersvertegenwoordiger, den heer Mertens, en den Franschen arbeidersvertegenwoordiger, den heer Jouhaux aangenomen, waarin de Raad van Beheer verzocht wordt om den toestand terzake van de arbeidsduurverkorting te onderzoeken en te overwegen om op de agenda van de volgende zitting het vraagstuk van het algemeen maken der arbeidsduurverkorting in alle takken van nijverheid, die nog niet onder de tot dusver aangenomen ontwerp-verdragen vallen, te plaatsen. In de considerans dier resolutie wordt overwogen, dat aanvankelijk gedacht werd, dat het meeste resultaat bereikt zou worden met afzonderlijke verdragen voor ieder bedrijf, dat echter die procedure weinig resultaat heeft opgeleverd — nog slechts twee verdragen — en dat die procedure nog tal van jaren zal vorderen vóórdat een bevredigende oplossing bereikt is en dat de economische toestand en de verkregen ervaring er duidelijk op wijzen, dat pogingen aangewend moeten worden om een algemeen verdrag tot stand te brengen. Derhalve nu weer terugkeer tot een algemeen verdrag, waar men in 1933 zonder resultaat mee begonnen is. Afgewacht moet nu worden wat de Raad van Beheer beslissen zal.

Wat de argumentatie vóór een arbeidsduurverkorting betreft moet ik vermelden, dat al brengen de arbeiders bij de bespreking van de afzonderlijke ontwerp-verdragen naar voren dat de arbeidsduurverkorting bestrijding der werkloosheid ten doel heeft, — dat in verschillende landen o.a. Zweden zijn belang verloren heeft — toch langzamerhand dat argument voor het invoeren van de 40-uren werkweek op den achtergrond treedt. Dit blijkt duidelijk uit het jaar-rapport van den heer Butler, directeur van het Internationaal Arbeidsbureau. In dat rapport¹⁾, uit vier hoofdstukken bestaande (1e. het belang van het herstel, 2e. de lessen van de crisis, 3e. de werkzaamheid van de Internationale Arbeidsorganisatie en 4e. de vraagstukken en de strekkingen van het oogmerk) bespreekt die Directeur, onder de lessen van de crisis ook den arbeidsduur en betoogt dan, dat aanvankelijk de verkorting van den arbeidsduur bedacht werd als middel ter bestrijding van de werkloosheid. De voorstanders van dat middel meenden, dat de ar-

¹⁾ Uitgave van het Bureau international du Travail.

beidsduurverkorting een middel zou zijn om de beschikbare hoeveelheid arbeid te verdeelen over een zoo groot mogelijk aantal personen en dat die verkorting zooveel mogelijk gezinnen den strijd tegen de ellende mogelijk zou maken. Maar langzamerhand, zoo zegt hij, „zijn de redenen veranderd. De 40-urenweek schijnt nu, — in stede van beschouwd te worden als een middel om het hoofd te bieden aan een critieken toestand — als de volgende stap op de evolutie van den socialen vooruitgang. Verre van al naargelang de economische toestand beter wordt, verlaten te worden, schijnt zij een duurzaam element te vormen van de industriele organisatie in die landen, die haar aangenomen hebben.” De heer Butler doet zich verder als een groot voorstander van de 40-urenweek kennen en doet een beroep op de z.i. gunstige resultaten verkregen in Amerika, Frankrijk en Nieuw-Zeeland¹⁾. Die opvatting werd door den Nederlandschen Regeeringsafgevaardigde, den heer Zaalberg, niet gedeeld, die niet alleen op dit punt maar ook ten aanzien van andere punten met den heer Butler van meening bleek te verschillen. Ten aanzien van de 40-urenweek heeft de heer Zaalberg o.a. betoogd, dat de gronden, welken destijds golden voor een verkorting van den arbeidsduur van 70 of 60 uur per week tot 48 uur per week, niet golden bij een verkorting van 48 uur tot 40 uur per week. Hoewel hij gelooft, dat men op den duur tot verkorting zal komen en toegeeft, dat die verkorting in enkele landen het beste middel geweest is om den socialen vrede te bewaren, is zijn oordeel, dat het zeer gevaarlijk is om in de tegenwoordige moeilijke tijden daartoe over te gaan. In zijn rede, die hij naar aanleiding van het rapport van den directeur voornoemd, hield, is de heer Zaalberg met nadruk opgekomen tegen de verheerlijking van de „economie dirigée”, waarvan de heer Butler een voorstander is en waaraan deze voor een groot deel het economische herstel toeschrijft. De heer Zaalberg schrijft echter dat herstel voor een groot deel toe aan de nieuwe stijging van de agrarische producten, waardoor de bevolking van de agrarische landen weer in staat gesteld wordt de industriele producten te koopen. De daling van de graanprijzen heeft voor de boeren een verschil uitgemaakt van 1929 tot 1932 van 32 milliard Guldens. Die som had de landbouwende bevolking niet meer om industrieproducten te koopen! De „planning” remt z.i. integendeel het herstel. Bij een herstel speelt het initiatief van de leiders van de groote en kleine ondernemingen een groote rol. De maatregelen van overheidswege, welke hun redelijke verwachtingen vernietigen, zijn hinderpalen voor het economisch herstel en doen daardoor de werkloosheid voortduren. Verder maakt de monetaire acrobatie, zoals hij het noemde, den handel speculatief. Onjuist was z.i. de meening van den heer Butler, dat het herstel in Nederland pas na de devaluatie begonnen was. Hij kwam op tegen de door den heer Butler verkondigde koopkrachttheorie. Hooge loonen zijn naar de meening van den heer Zaalberg niet een doeltreffend middel ter bestrijding van de werkloosheid. In Nederland, waar de loonen het hoogste waren, was de werkloosheid het grootst.

De arbeidersafgevaardigden, o.a. de Nederlandsche arbeidersafgevaardigde, de heer de Jonge, deelde, zooals vanzelf spreekt, de meening van den heer Zaalberg ten opzichte van de 40-urenweek niet. Hij is van oordeel, dat de arbeidsduurverkorting het beste middel ter bestrijding van de werkloosheid is.

Het laatste woord over de arbeidsduurverkorting is door de Internationale Arbeidsconferentie nog niet gesproken. De in 1938 te houden 24ste Internationale Arbeidsconferentie zal zich zeker weer met dat vraagstuk moeten bezig houden. Wat zal dan het resultaat zijn?

G. J. STEMBERG.

¹⁾ In het antwoord, dat de heer Butler aan alle sprekers over zijn rapport gaf, heeft hij nogmaals de 40 uur week op zichzelf met klem verdedigd.

HET 17e INTERNATIONAAL LANDBOUWCONGRES

Inleiding.

Het Internationale Landbouwcongres, dat van 16 — 24 Juni te 's-Gravenhage en Scheveningen is gehouden, mag, beoordeeld naar de behandelde vraagstukken en naar het aantal deelnemers, als van groote beteekenis worden beschouwd.

Gehouden onder de hooge bescherming van H. M. de Koningin werd aan het congres niet weinig luister bijgezet door de tegenwoordigheid op de openingszitting van een vertegenwoordiger van H. M., van Z.K.H. Prins Bernhard, van den Minister-President Colijn en van Minister Dekkers, den heuschen Minister van Landbouw, waarover de Nederlandsche Landbouw ten tijde van het congres nog beschikte.

Ook overigens heeft de Regeering en ook het Gemeentebestuur van 's-Gravenhage getoond, de beteekenis van dit congres te onderkennen.

Van de 1000 deelnemers uit 40 landen leverde Nederland er 350, vele der Europeesche landen waren door 20 à 40, Frankrijk zelfs door 50 à 60, deelnemers vertegenwoordigd, terwijl de overzeesche gewesten zich met wat kleinere afvaardigingen tevreden stelden.

De organisatie van het congres, onder Voorzitterschap van Mr. A. G. A. Ridder van Rappard en met als Secretaris Dr. Molhuijsen, was uitstekend verzorgd en de schriftelijke voorbereiding, blijkens de vele hoofd- en bijrapporten, niet minder.

Op de openingszitting voerden de Ministers het woord, werd het vredesmanifest aanvaard en eenige andere zaken afgedaan. Daarna werd tot de sluitingszitting gewerkt in 8 secties, te weten:

1. Landbouwpolitiek en economie. 2. Onderwijs en propaganda. 3. Landbouwcoöperatie. 4. Plantaardige voortbrenging. 5. Wijnbouw. 6. Dierlijke voortbrenging. 7. Landbouwindustrie. 8. De vrouw ten plattelande.

Voor elk van deze secties waren meerdere schriftelijke hoofd- en bijrapporten uitgebracht over onderwerpen, die zeker de belangstelling verdienen. Het bestek van dit artikel laat niet toe hierop diep in te gaan. Het zou overigens ook een zeer omvangrijke studie vereischen van alle geestesproducten ten behoeve van dit Congres voortgebracht, kennis te nemen. Wij willen ons dan ook voornamelijk bepalen tot het leveren van eenige beschouwingen over enkele onderwerpen, die de economische en sociale positie van den landbouw ten nauwste raken.

Landbouwcrisismaatregelen.

Beginnen wij dan met de 3 vraagpunten van de uit dezen hoofde belangrijkste eerste sectie, over landbouwpolitiek en economie.

De heer Ir. S. L. Louwes, Regeeringscommissaris, had ten behoeve van deze sectie een rapport opgesteld over de *Landbouw-Crisismaatregelen* in ons land en de daarmee verkregen resultaten.

Dit rapport en de bijrapporten uit eenige andere landen over de Crisismaatregelen, aldaar genomen, leenden zich moeilijk voor discussie, doch van de zijde van een Franschen deelnemer was een min of meer critisch gestelde nota ingezonden, welke inhoud hier kortelings gememoreerd moge worden en welke tot debat aanleiding heeft gegeven.

De schrijver staat op het standpunt, dat het een dwaze wereld is, waar de landbouw, als hij weinig voortbrengt, tot welvaart komt, doch als hij veel ten behoeve der menschheid produceert in armoede ondergaat. Het feit, dat er overproductie is en in menig land naar beperking wordt gestreefd, terwijl er in de wereld tegelijkertijd nog tallozen aan onderconsumptie lijden, wijst op een foutieve verdeling der koopkracht. De toegenomen landbouwproductie moest een grootere welvaart met zich brengen — ook voor landbouwers — in plaats van armoede en werkloosheid.

De genezing moet dus niet gezocht worden in beperkingsmaatregelen, doch in het opvoeren der consumptie door het vermeerderen van de koopkracht van hen, die bij meerdere verdiensten deze ook voor consumptie gebruiken. De koopkrachtsvermeerdering kan men verkrijgen door hogere loonen, maar ook door lagere prijzen en waar bij lagere prijzen de koopkracht van den landbouw in het gedrang komt, dient daarin voorzien te worden — niet door indirecte lasten, die de prijzen verhoogen en de consumptie doen dalen, maar door directe belasting op kapitaal en daar waar het gedragen kan worden en het besteden dezer gelden om de evenredigheid in koopkracht na te streven.

Deze slechts summier weergegeven, theoretische zienswijze zou wellicht, hoe interessant ook, weinig aanleiding tot debat hebben gegeven, indien de schrijver er niet een poging aan had toegevoegd, zoowel op schrift als ten congresse, een voorbeeld van praktische toepassing voor Nederland afzonderlijk te geven. Nederland zou de Indische rietsuiker, die het zoo goedkoop kan krijgen, moeten invoeren en zijn duurdere bietsuikercultuur kunnen opheffen. Daarvoor in de plaats zou Nederland dan zijn boteroverschot zooveel mogelijk in Indië kunnen plaatsen.

Het viel den heer Louwes niet moeilijk, temeer niet daar de spreker in zijn mondelinge toelichting wel verlaging van prijzen aanpreef om de koopkracht te verhoogen, doch vergat zijn aandacht te besteden aan hen, wier koopkracht juist van deze prijzen afhankelijk is, het betoog op deze praktische toepassing in een enkel land, te bestrijden.

Naast op de landbouwtechnische en sociale betekenis der bietsuikercultuur voor de gematigde luchtstreken, wees de heer Louwes op het feit, dat Nederland wel veel suiker, doch Indië bijna geen boter gebruikt, terwijl, wat er nog aan boter wordt ingevoerd, met het oog op de Indische exportbelangen, althans voor een groot gedeelte, nog bij voorkeur uit Australië wordt betrokken. Ten aanzien van prijsverlaging der landbouwproducten (een eigenaardig denkbeeld voor iemand uit het protectionistische Frankrijk) wees de heer Louwes er op, dat het oplossen der landbouwcrisis juist gaat over het verkrijgen van een prijs, die een evenredige koopkracht aan den boerenstand waarborgt.

Het was jammer, dat de discussies door tijdsgebrek niet konden worden voortgezet, daar hier het zeer belangrijke probleem om den hoek komt kijken van de meer evenredige verdeling van koopkracht tusschen de Westersche cultuurstaten en de wel met Westersche middelen, doch op zooveel lagere cultuurtrap levende en werkende koloniale volken, van het vraagstuk der concurrentie dus tusschen deze twee op zoo ongelijk niveau levende werelden.

De internationale boterhandel.

Doch reeds bij het volgende vraagpunt, de internationale boterhandel, ingeleid door Dr. H. Bretscher, Secretaris van den Nat. Zwitserschen Bond van Melkproducenten, kwam het nogmaals ter sprake. Over dit onderwerp waren, naast het hoofdrapport, een zestal bijrapporten uitgebracht, o.m. ook door den F.N.Z. en werden, mede naar aanleiding van de discussies een aantal conclusies opgesteld.

Dit ingewikkelde, doch voor de veehouderij in de wereld uitermate belangrijke probleem, werd niet voor het eerst in internationaal milieu besproken. Het lijkt vrijwel onoplosbaar. Het niveau der productiekosten in de diverse landen loopt door allerlei oorzaken zeer sterk uiteen.

De invoerlanden hebben het met bescherming van het noodzakelijk prijsniveau gemakkelijk en staan ook tegenover de concurrentie van de surrogaten, als de margarine, met iets minder zorg dan de exporteerende landen. Zelfs kunnen verschillende invoerlanden met volmaakte onverschilligheid staan tegenover de uitvoerprijs der uitvoerlanden, zooals bijv. Enge-

land, dat den boterimport (uit vreemde landen) en den import van margarine en zijn grondstoffen wel belast, doch overigens vrij tegen elkaar laat concurreren, terwijl toch zijn eigen veehouders aan melkprijzen worden geholpen, welke het dubbele bedragen van die, welke de Nederlandsche veehouder ontvangt. Een Franschman, die over dit probleem het woord voerde, heeft op kernachtige wijze het inzicht der invoerlanden vertolkt, toen hij zeide, dat 90 pCt. van de wereldproductie aan boter in het eigen land wordt geconsumeerd en deze 90 pCt. toch moeilijk kan worden opgeofferd aan de 10 pCt., welke voor export beschikbaar komt. Hij zag het zwaartepunt der oplossing bij de exportlanden liggen, die over een exportprijs tot overeenstemming moeten probeeren te komen.

Uit deze 90 en 10 pCt. zou men geneigd zijn af te leiden, dat bij opheffing van werkelijk *alle* beschermende maatregelen, het resultaat mee zou vallen. Wat kan 10 pCt. nu voor kwaad doen aan 90 pCt. Zoo eenvoudig is de zaak echter niet, gezien de enorme verschillen in kostprijsniveau.

De bekende Zwitsersche boerenleider Prof. Laur wees er de exportlanden op, dat de invoerlanden met welgevallen de exportsubsidieering zien. Het geeft hun gelegenheid een hooger recht op den nog toe te laten import te leggen, zoodat de prijs in eigen land er toch niet door wordt bedreigd, alleen meer geld uit den import kan worden verkregen.

Ook hij raadde den exportlanden aan elkander te vinden en den export onderling te regelen. Dit is gemakkelijker gezegd dan gedaan, vooral daar verreweg het belangrijkste importland, Engeland, de exporteurs in twee groepen splitst, de dominions met vrijen import en de vreemde landen, als Nederland en Denemarken, met een importrecht van 13 à 14 cent per kg. Geen wonder dan ook, dat het congres besloot, de Intern. Landbouwcommissie uit te noodigen in overleg met den Intern. Zuivelbond, voor dit vraagstuk een speciale internationale conferentie te willen voorbereiden.

Hoe groot het verschil in belangen ook mocht zijn, over een ding waren alle landen het eens, over den funesten invloed op een loonenden afzet van boter, van de uit andere oliën en vetten vervaardigde surrogaten.

Deze zienswijze komt dan ook tot uitdrukking in de over deze materie door het congres aanvaarde conclusies. Daarin wordt o.m., naast het streven naar kwaliteitsverbetering en rationalisatie der voortbrenging van boter, aangedrongen op diverse regeringsmaatregelen, als het beperken van den afzet van margarine, het verbieden van het kleuren van margarine, om deze de kleur van boter te geven, het verbieden om bij het maken van reclame voor margarine uitdrukkingen te gebruiken, die den indruk kunnen geven, dat het over een zuivelproduct handelt, enz.

Het is hier, dat het reeds vroeger genoemde vraagstuk van de koloniale voortbrenging, naast die in gematigde luchtstreken, weer aan de orde kwam. Het was weer een Franschman, die hierop; zij het in anderen geest dan zijn collega, zijn licht liet schijnen. Hij wees op het gelijksoortig karakter van het probleem rietsuiker — bietsuiker en het vraagstuk margarine — boter.

Evenals de landbouw der gematigde luchtstreken de suikerbietencultuur niet kan missen, om cultuurtechnische redenen, zoowel als om sociale redenen, ja in nog sterkere mate, is de zeer omvangrijke veehouderij der gematigde luchtstreken ondenkbaar zonder het belangrijkste product boter. Doch evenmin als de suikerbietenvoerbouwer ooit in staat zal zijn, tegen de onder zoo geheel andere levensvoorwaarden voortgebrachte koloniale suiker te concurreren, zal de wereldveehouderij in staat zijn, met zijn boter de concurrentie aan te binden tegen het vooral uit koloniale grondstoffen voortgebrachte surrogaat.

Dat inzonderheid de landen, die hun surplus op de Engelsche markt moeten plaatsen, de concurrentie der margarine op den voorgrond stelden, is begrijpelijk; vooral het rapport van den F.N.Z. beweegt zich op dit terrein. Engeland laat de boter zoowel als de margarine in onbeperkte mate in. De boterafzet in Engeland moet dus de concurrentie opnemen tegen de margarine. Ja zelfs is het invoerrecht op boter per kg belangrijk hooger dan het invoerrecht op margarine (10 pCt. ad val.).

Van een vaste prijsverhouding als o.m. in ons land in stand wordt gehouden, is daar geen sprake. Zoolang deze regeling zoo blijft — en waarom zou Engeland haar veranderen — nu eigen veehouderij toch veilig is gesteld, staat de wereldmarktprijs voor boter sterk onder den invloed van den margarineprijs en kan een afspraak der exportlanden ten aanzien van den boterprijs in Engeland een groot gevaar beteekenen voor den omvang van den afzet. Inzonderheid geldt dit voor de „vreemde” landen, wier afzet ten aanzien van dien der dominions als van de tweede orde wordt beschouwd.

Uit dit alles moge voldoende blijken, dat het botervraagstuk voorloopig nog wel een vraagstuk zal blijven.

De bodem in het raam der kapitalistische economie.

En nu komen wij tot het derde onderwerp der eerste sectie, schriftelijk en op degelijke wijze ingeleid door Dr. Reichsle „Stabsamt des Reichsbauernführers” te Berlijn. Ook hier waren naast het hoofd-rapport een 6-tal bijrapporten uit andere landen aanwezig. Het gaat hier om het eeuwige agrarische drama van overbelasten eigendom en armoede.

Het fascistische Duitschland ziet de oorzaak hiervan in het feit, dat in de liberale kapitalistische maatschappij, de grond koopwaar is en niet het volksbelang, doch het particulier egoïsme, zijn gebruik en zijn waarde bepaalt. Eerste eisch, om hier genezing te brengen is een beheersching der prijzen der belangrijkste artikelen. De prijsfluctuaties drijven de grondprijzen omhoog en voeren naar een ondraaglijken schuldenlast, telkens als weer een daling intreedt. Dus zijn door regeling van den invoer, monopoliseeringen, heffingen e.d. deze prijzen in Duitschland geregeld.

Verder moest gezorgd worden, dat niet bij verkoop of erfenis toch weer een te groote schuld op het bedrijf kwam te drukken. Daarvoor is gezorgd door saneering der bestaande schulden, door het Erbhofgesetz 1933, het onder toezicht stellen van het aangaan van hypothecaire leeningen enz.

Als basis en uitgangspunt dezer voorzieningen geldt het inzicht, dat zij, die den bodem bewerken, de groote levenskrachtige basis van de natie vormen en de nationale voedselvoorziening moeten verzekeren. Een intensieve bodemcultuur moet onder alle omstandigheden verzekerd zijn. Een boer, die niet in dezen geest werkt, behoort geen boer te blijven, hem, die zijn plicht wel doet, moet een bestaan worden verzekerd.

Het rapport besluit met de opmerking, dat Duitschland geenszins meent, dat zijn oplossing ook geschikt is voor andere landen. Reeds het verschil tusschen invoer- en uitvoerlanden maakt navolging onmogelijk.

Op dit hoofd-rapport werd inzonderheid critiek ge-oefend in bijrapporten uit het democratische Frankrijk.

De schrijvers, Prof. M. J. Baby en H. Noilhan li-tasten het Deutsche betoog in zijn grondvesten aan, al komen zij niet tot andere vastomlijnde maatregelen. Wel gaan beiden volkomen accoord met de opvatting, dat het liberale stelsel met zijn toenemenden invloed van het industriële kapitaal onhoudbaar is voor den boerenstand van de wereld en dat de Europeesche landbouw niet zal kunnen leven zonder een dubbel systeem van bescherming, een nationaal en een internationaal.

Maar, zoo vragen zij, moet hiervoor de vrijheid van

overerving, de vrijheid van grondverkoop en in zekere mate de vrijheid der bedrijfsvoering worden opge-offerd? Vrijheden, welke verovering op de oude feudale verhoudingen de boeren aan de revolutie van 1789 deed deelnemen?

Uitvoerig wordt ingegaan op de stroefheid in de bezitsverhoudingen en de afhankelijkheid van ambtenarij, waarin de boeren onder het Deutsche systeem komen te verkeeren. Zij zien de oplossing in andere richting. Wel moet in de eerste plaats, als in Duitschland, het prijsniveau der landbouwproducten worden beheerscht (dit standpunt stemt overeen met de Fransche agrarische politiek), niet echter door een autoritair staat, doch door een overheid, die aan democratischen invloed van belanghebbende groepen is onderworpen; wel moeten de boeren in sterke mate worden beschermd tegen de massa maatschappelijke vijanden, die hun bestaan bij vrij maatschappelijk verkeer bedreigen, doch niet door van staatswege alles te regelen, maar door voorlichting en bijstand.

De boerenstand moet bijv. door coöperatie zoodanig worden versterkt, dat zijn invloed in evenwicht komt met dien van andere maatschappelijke groepen. De strijd moet met behulp van de overheid aangeboden worden tegen hen, die zich tusschen den producent en consument hebben genesteld en hun positieve misbruiken.

De mondelinge gedachtenwisseling leverde weinig nieuwe gezichtspunten op. Het Deutsche standpunt, dat het fascisme geen exportartikel is, hielp niet weinig mee aan het weren der politiek uit de discussies.

Een Argentijnsche afgevaardigde vestigde er de aandacht op, dat de sterke protectie elders jonge exportlanden met extensieve cultuur in hun agrarischen groei belemmert en deze landen dwingt eigen industrie te beschermen en de deuren voor de Europeesche industrie te sluiten.

Conclusies werden niet genomen, doch wel werd aangedrongen op een gedegen internationaal onderzoek naar de middelen en resultaten, welke het hier aangevoerde aangrijpende sociale vraagstuk aangaan.

Andere onderwerpen.

Ofschoon deze punten der eerste sectie op economisch en sociaal terrein wel de belangrijkste mogen worden genoemd, ook in andere secties kwamen maatschappelijke vragen aan de orde.

Zoo is in de derde sectie (Landbouwcoöperatie) het vraagstuk der „*economie dirigée*” aan de orde geweest en legde het congres in één zijner conclusies als zijn meening vast, dat, waar in de tegenwoordige omstandigheden een zekere leiding van overheidswege in het maatschappelijk leven niet kan worden ontbeerd — aan de landbouwcoöperaties gelegenheid moet worden gegeven tot advies, overal waar landbouwbelangen geraakt worden en tot het daarbij op zich nemen van een taak op het zeer uitgebreide terrein harer werkzaamheid. Daarbij zal de regeling zoodanig moeten zijn, dat zij hun zelfstandig karakter als vertegenwoordigster der zakelijke belangen der plattelandsbevolking kunnen handhaven.

In een tweede resolutie wordt tot het organiseren van een betere internationale samenwerking en propaganda voor de coöperatieve idee aangedrongen, terwijl in een derde in gelijken geest over het coöperatief landbouwcrediet wordt gesproken en op de betekenis wordt gewezen van medewerking van de zijde der Overheid, de circulatiebank en de sociale verzekeringsinstellingen.

Vermeldenswaard zijn nog de resoluties van de zevende sectie (Landbouwindustrie). Daarin wordt met ingenomenheid geconstateerd, dat de voortschrijdende wetenschap en techniek wegen gevonden hebben om stoffen van agrarischen oorsprong in kunstvol enz. om te zetten en uit talrijke plantaardige producten diverse brandstoffen te bereiden. Langs dezen weg wordt de exploitatiemogelijkheid van bij-

producten en van voor den wisselbouw onmisbare agrarische producten verbreed en de wereld verrijkt.

Al schijnt de omzetting in brandstof, zooals deze reeds in verschillende landen plaats vindt, niet altijd economisch, het congres vestigt er de aandacht op, dat het gebruiken der minerale brandstoffen, het opsoepeeren der wereldreserve, dus verarming, beteekent, terwijl het produceeren in den landbouw gelijk staat met verrijking en bovendien sociale voordeelen, alsmede voordeelen van nationalen aard, met zich brengt.

Intusschen wordt wel ingezien, dat men hier verschil kan maken tusschen landen, die niet en landen, die wel over minerale brandstoffen beschikken.

De achtste sectie (de vrouw ten plattelande) besprak aan de hand der ingezonden rapporten de levensomstandigheden van de plattelandsbevolking, inzonderheid de huisvesting, moederschapszorg en kinderverzorging en constateerde, dat de hygiënische omstandigheden in zeer sterke mate afhankelijk blijken van de economische. Met den meesten klem werd dan ook een beroep op de ten congresse vertegenwoordigde organisaties en instanties gedaan, naar verbetering der economische levensvoorwaarden te streven. Een uitgebreid internationaal onderzoek werd bepleit.

Slotbeschouwing.

Als wij na dit alles nog de niet rechtstreeks op economisch en sociaal terrein liggende onderwerpen noemen, waarover ook conclusies werden aanvaard, het hooger landbouwonderwijs en zijn invloed op de agrarische politiek, de internationale bescherming van den kweekersarbeid, de beteekenis van het gehalte aan vitamines en mineralen in de veevoeding, de paardentractie, den wijnbouw, dan heeft men een overzicht van de vraagstukken, welke het congres bezighielden.

Mede door de degelijke schriftelijke voorbereiding heeft dit congres ongetwijfeld een omvangrijk en interessant studie-materiaal geleverd, waaraan velen zich in den komenden tijd zullen kunnen laven. Reeds uit de onderwerpen blijkt de groote beteekenis van een internationale gedachtenwisseling.

Onze indruk is, dat inzonderheid in de gedachtenwereld van den Europeeschen landbouw, wellicht juist van hen, die de agrarische politiek der Europeesche landen richting helpen geven, de liberale economie afgedaan heeft.

Daarvoor in de plaats is getreden het inzicht, dat de agrarische arbeid evenredig aan anderen arbeid, waar de vrije concurrentie evengoed gebannen is, beloond behoort te worden en een intensieve cultuur een onmisbare levensvoorwaarde voor iedere natie vormt. Doch over de wijze, waarop de gewenschte toestand het best kan worden verkregen, heerscht aanmerkelijk verschil van meening en worstelen inzonderheid de democratisch geregeerde exportlanden met de moeilijkheid de bedrijfsvrijheid zoo weinig mogelijk aan te tasten. In laatstgenoemde landen is dit inzicht ook nog meer een door de bescherming allerwegen afgedwongen dan een uit innerlijke overtuiging aanvaarde houding.

Met de groote beteekenis, welke in vele landen aan een intensieve agrarische voortbrenging en het vasthouden van de plattelandsbevolking aan den bodem wordt gehecht, gaat samen een toenemende zorg voor de landbouwwetenschap en voorlichting, inzonderheid die betreffende het opvoeren der kwantiteit en kwaliteit der productie.

Het peil onzer agrarische cultuur moge gunstig afsteken bij vele andere landen, onze indruk is, dat dit meer te danken is aan het menschenmateriaal, boeren en landarbeiders, dan aan een voorsprong op het gebied der landbouwwetenschap en voorlichting.

Integendeel, indien niet aan het intensiveren daarvan de noodige aandacht wordt besteed, zou hier wel eens gaandeweg een aanmerkelijke achterstand kunnen ontstaan.

I. T. P. HUISMAN.

KAPITAALONTLASTING DER SPOORWEGEN?

Bij de behandeling van het wetsontwerp tot reorganisatie van het spoorwegbedrijf is o.m. de aandacht gevestigd op het merkwaardige laatste lid van art. 5, luidende: De N.V. Nederlandsche Spoorwegen zal aan het Rijk terugbetalen de bedragen, welke het Rijk alsnog verplicht zal zijn te storten op de te zijnen name staande aandelen van S.S. en H.S.

Tot recht verstand zij opgemerkt, dat het wetsontwerp beoogt medewerking te verleenen zoowel aan liquidatie van S.S. en H.S. als aan de oprichting van een nieuwe N.V. Nederlandsche Spoorwegen. In deze N.V. zal de Staat zijn spoorwegen ad f 100.000.000 afstaan tegen overgifte van f 10.000.000 aandelen; bovendien zal hij de rente en aflossing van f 140.000.000 van de — ten name van den Staat te stellen, doch voor het overige bedrag ten laste van de nieuwe N.V. komende — schuldenlast overnemen. Deze twee maatregelen zouden de overkapitalisatie van f 230.000.000 dekken en een op commercieele basis gevestigd spoorwegbedrijf doen ontstaan. Bovenvermelde bepaling heeft nu ten doel de bijstorting van den Staat op de te zijnen name staande aandelen van S.S. en H.S., zijnde 90 pCt. van f 49.500.000 of f 44.550.000, zonder gevolgen voor 's Rijks schatkist te doen zijn.

Elders¹⁾ hebben wij er kort op gewezen, dat deze bepaling vreemd aandoet in een wetsontwerp, dat beoogt de spoorwegen van hun kapitaallasten te bevrijden; zij maakt het immers mogelijk, dat op het nieuwe bedrijf lasten worden gelegd, welke het oude niet gekend heeft.

Houdt men zich aan de in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer gereleveerde, globaal opgezette berekening, dan zou aan schuldeischers ten hoogste 70 pCt. kunnen worden uitgekeerd. Maar onder de voor die berekening gebezigde activa bevindt zich de nog niet verrichte bijstorting van 90 pCt. M. a.w. de Staat zou de geheele volstorting naar de schuldeischers zien verhuizen. Hieruit blijkt, dat de bepaling uit art. 5 de nieuwe N.V. belasten kan met een niet onaanzienlijk bedrag.

De ministerieele opmerking „dat de betaling, die het Rijk zou moeten doen, indien verlangd werd het volstorten van de aandelen, den boedel zou verhoogen en dat dus, wanneer de spoorwegen precies hetzelfde bedrag weer aan het Rijk moeten terugbetalen, de boedel ongerept gebleven is”, is slechts juist indien de bijstorting van den Staat niet in dien boedel begrepen was. Doch dit is wel het geval (zie hierboven); het nog te storten aandelenkapitaal is een activum, dat op de balansen der spoorwegmaatschappijen voorkomt en dat als een der vorderingen een waarborg voor den schuldeischer vormt.

Nu zij toegegeven, dat de liquidatie van S.S. en H.S. — nadat ook de mogelijkheid van afwerping van onereuze contracten uit het ontwerp is gelicht — slechts administratief en fictief is. Geliquideerd in den gewonen zin wordt er niet; alle eigendommen, rechten en verplichtingen van S.S. en H.S. worden aan de nieuwe N.V. overgedragen, met uitzondering van rechten en verplichtingen betreffende obligaties, schuldbekentenissen en aandelen aan toonder, die ingewisseld kunnen worden tegen schuldbewijzen van het Rijk. Maar dat neemt niet weg, dat tot de conversie niet-toetredende obligatiehouders door dreiging met faillissementsaanvraag op den achtergrond, de liquidateurs tot realisatie der vordering kunnen nopen, hetgeen een mogelijkheid is, die de Minister bij zijn verklaring, dat de bijstorting een quaestie is, die zich afspeelt tusschen Rijk en Maatschappij, over het hoofd gezien heeft. In dit geval kunnen derden de vordering op het Rijk te hunnen bate doen awenden en zouden de gestorte gelden niet meer tot den over te dragen boedel behooren.

Indien derhalve lid 3 van art. 5 letterlijk wordt

¹⁾ Antirevolutionnaire Staatkunde, November 1936.

uitgevoerd, zal de toestand van het spoorwegbedrijf *niet* gelijk blijven: de oude rechtspersonen realiseren zoo noodig een vordering, de nieuwe rechtspersoon krijgt daarvoor in de plaats een schuld, die mogelijk voor een niet onbelangrijk gedeelte de beoogde „Entschuldung” teniet doet. J. P. B. TISSOT VAN PATOT.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. HET NIEUWE FRANSCHE FINANCIËLE EN ECONOMISCHE PROGRAMMA.

Dr. H. Weichmann te Parijs schrijft ons:

De derde fase in de Fransche economische en financieele politiek, ingeleid met de stemming over de verlangde regeeringsvolmachten, beteekent geen principieele koerswijziging, zooals deze bij den overgang van de eerste naar de tweede fase, dus van de deflatiepolitiek naar de reflatiepolitiek, plaats vond. Dit feit weerspiegelt zich direct in de politieke constellatie. De nieuwe regeering is, evenals haar voorgangster, een regeering van het Volksfront en heeft er in haar regeeringsverklaring waarde aan gehecht nadruk te leggen op haar gemeenschappelijke basis. De negatieve afbakening van haar economisch en financieel programma berust feitelijk op de methoden van de executie van de aanvaarde erfenis. Doch ook deze methoden zijn minder een vernieuwing van het programma dan wel de logische consequentie van de heerschende economische en financieele omstandigheden, welke de voorafgegaane regeering niet in staat was te trekken.

In zijn in de Kamer gehouden uiteenzetting heeft de tegenwoordige Minister van Financiën en Economische Zaken Bonnet zijn methoden voor de sanering der financiën uit den huidige financieelen en economischen toestand ontwikkeld.

Deze toestand was als volgt:

Op de gewone begrooting bedroeg het deficit Fr. 6.7 à 8 milliard. De begrooting voor 1937 was met een tekort van Fr. 4½ milliard opgemaakt. Dit tekort steeg spoedig verder met Fr. 600 mill., als gevolg van de salarisverhogingen voor de laagste groepen, zoodat het op Fr. 5 milliard kwam. De belastinginkomsten ontwikkelden zich sedert April in ongunstigen zin. De meerdere inkomsten van rond Fr. 350 mill. gedurende het eerste kwartaal van 1937 maakten in April plotseling plaats voor een hevige reactie, waardoor de opbrengst Fr. 400 mill. lager was dan de raming, d.w.z. 8 pCt. Deze ontwikkeling van de belastingen als gevolg van de geringere bedrijvigheid, welke na de optering van de voordeelen uit de devaluatie ook voor de komende maanden dreigde voort te duren, moest thans verdisconteerd worden. Het tekort kan op Fr. 2—2½ milliard worden geraamd, waardoor het tekort op de begrooting, ten bedrage van Fr. 5 milliard, tot 7 à 8 milliard moet stijgen.

Bij dit bedrag komt nog het tekort op de buitenlandse begrooting, welke Fr. 8.5 milliard bedraagt, zoodat het totale tekort van de staatsbegrooting een omvang van Fr. 16.5 milliard bereikt.

De toestand van de schatkist was als volgt: Op 29 Juni waren er niet meer dan Fr. 20 mill. in de Staatskassen, zoodat de Caisse des Dépôts et Consignations een crediet moest verlenen van Fr. 400 mill. Daartegenover bedroegen de verplichtingen behalve de Fr. 16.5 milliard voor dekking van het tekort op de begrooting, Fr. 5.4 milliard voor de betaling van de zg. Bons Germain Martin voor October, Fr. 4.4 milliard voor de terugbetaling van de Engelsche Pondenleening in December van dit jaar, Fr. 800 mill. aan Bons Auriol, welke in den loop van dit jaar worden aangeboden en tenslotte Fr. 9 milliard voor voorschotten aan de publiekrechtelijke lichamen. De verplichtingen bedragen dus in totaal Fr. 36.1 milliard.

In de algeheele nakoming van deze verplichtingen,

welke de regeering zich tot taak heeft gesteld, is nu door de meest verschillende middelen voorzien.

In de eerste plaats is aan een deflationistischen maatregel gedacht, nl. aan verhooging van belastingen en accijnzen, gepaard gaande met bezuinigingsmaatregelen. Omtrent het percentage van de verhoogingen is tot dusverre nog niets bekend, wel echter waarop zij betrekking hebben. De belastingverhoogingen zullen alle soorten belastingen, zoowel directe als indirecte, betreffen. Voorts zullen de tarieven voor gas en electriciteit worden verhoogd, en, in het belang van de schatkist, welke den rentedienst garandeert, ook de vervoertarieven van de spoorwegen met ca. 25 pCt. Men verwacht van de belastingverhoogingen een stijging der inkomsten van Fr. 3 tot 4 milliard voor het loopende jaar en van Fr. 7—8 milliard voor het volgende jaar.

Het tweede middel is de uitgifte van leeningen. De Minister van Financiën heeft gezegd, dat door middel van leeningen tot December slechts de Fr. 5.4 milliard voor de terugbetaling van de Bons Germain Martin in October van dit jaar opgebracht zullen worden. Men mag verwachten, dat dan in December een tweede leening voor de aflossing van het Engelsche Pondencrediet, ten bedrage van Fr. 4.4 milliard, zal worden uitgegeven. Het beroep op de kapitaalmarkt zal dus maximaal Fr. 10 milliard bedragen. In de dekking van de resterende Fr. 23 milliard der financieele verplichtingen van de schatkist is voorzien door maatregelen, welke een inflationistisch karakter dragen. Men is van plan een beroep op de reserves van de Bank van Frankrijk te doen en wel in den vorm van een uitbreiding van de voorschotten op de schatkistbiljetten. Het plafond voor de voorschotten van de schatkistbiljetten was tot dusverre op Fr. 13 milliard bepaald. Daarbij komen nog 10 milliard rentelooze leeningen krachtens de financieele wet van September 1936. De nieuwe uitbreiding bedraagt voorts Fr. 15 milliard, zoodat het totale bedrag van het aan den Staat door de circulatiebank verleende crediet Fr. 38 milliard belooft. De door de Bank van Frankrijk ter beschikking gestelde of nog te stellen middelen bedragen 44 pCt. van de totale circulatie, waaruit de omvang van den druk blijkt, welke op den koers van de valuta door dit nieuwe crediet van den Staat bij de Bank van Frankrijk uitgeoefend werd.

Deze poging van een vereeniging van deflationistische en inflationistische maatregelen, welke reeds door het vorige kabinet in groote trekken was uitgewerkt, kon echter toch niet, zooals men vóór de laatste regeeringswisseling nog meende, de pariteit van de valuta onaangetast laten. Dit feit blijkt reeds uit de genoemde cijfers. Het wordt voorts verscherpt door het voortbestaan van een ongedekt tekort van Fr. 8 milliard, dat ook na de credietverleening door de Bank van Frankrijk, ten bedrage van Fr. 15 milliard, blijft. Een kans op dekking van deze resterende Fr. 8 milliard bestaat slechts in een realisatie van de devaluatiewinst in een nabije of verder verwijderde toekomst. Volgens het tot dusverre bereikte devaluatiepercentage, dat in vergelijking met den laatsten officieelen koers van 28 Juni 14.2 pCt. bedraagt, is ingeval van een nieuwe stabilisatie van den Franc een groote reserve ten gunste van de Staatskas verzekerd. Uitgaande van een goudvoorraad van rond Fr. 50 milliard, zou de laatste devaluatiewinst ongeveer Fr. 7 milliard bedragen en de devaluatiewinst uit beide muntoperaties bij liquidatie van het Egalisatiefonds 24 milliard.

Het zoo juist geschetste programma van de regeering tot zuivering van den toestand der Staatsbegrooting, waarvan de te sterke spanning het structureele uitgangspunt voor de huidige crisis in Frankrijk vormt, heeft echter aan de ontwikkeling van de goudbeweging zijn ontstaan te danken. De goudvoorraad van de Bank van Frankrijk bedroeg in de laatste maanden onveranderd Fr. 57 milliard 350 mill.

De op 24 Juni opgemaakte staat van de Bank van Frankrijk geeft een goudvoorraad te zien van Fr. 54 milliard 859 mill., d.w.z. een vermindering van 2½ milliard t.o.v. de voorafgaande week. Daar volgens de verklaringen van den rapporteur der Financieele Commissie uit den Senaat de goudonttrekking in de laatste twee weken van Juni ongeveer Fr. 3½ milliard heeft bedragen, moet er rekening mede worden gehouden, dat de volgende staat een verdere vermindering van den goudvoorraad met rond Fr. 1 milliard aantoont. Omgerekend tot den Franc Poincaré, bedraagt de goudvoorraad dus niet meer dan Fr. 40 milliard, terwijl hij einde 1932 nog met 83 milliard te boek stond. Dat is een vermindering met de helft in den loop van de laatste vijf crisisjaren. Deze goudbeweging, welke gedurende de toenemende financieele en economische spanningen van de laatste weken gevaarlijke vormen had aangenomen, vereischte radicale geneesmiddelen door onmiddellijke zuivering van den toestand op het gebied van de financieele politiek en onmiddellijke aanpassing van het te hoog opgevoerde binnenlandsche prijsniveau aan de wereldmarktprijzen. Radicaal kon echter slechts door een muntmanipulatie worden ingegrepen.

De verklaring voor de positiewijziging op het gebied van de valuta had echter deze keer op andere wijze plaats dan in September 1936. Door de verstrekking der volmachten is de Fransche valuta niet meer aan de muntwet van 26 Sept. 1936 gebonden, welke het goudgehalte van den Franc op 43 tot 49 milligram vaststelde. De nieuwe regeering heeft algeheele vrijheid t.a.v. de muntpolitiek verlangd en gekregen, waarvan zij gebruik maakte, om een zwe-

venden Franc volgens het Engelsche voorbeeld in te voeren. De Franc is dus vrij in het vinden van zijn eigen nieuwe niveau. Zoowel voor het buitenland als voor het binnenland is hierbij van belang, dat het monetair driehoeksaccord niettemin gehandhaafd blijft.

Het besluit tot invoering van een „zwevenden Franc” in plaats van een „gedevaleerden Franc” met een vaste pariteit houdt ongetwijfeld een groot gevaar in. Het verlengt den toestand van monetaire onzekerheid, vertraagt daarmede den terugkeer van de uit het land gevluchte kapitalen en bemoeilijkt ook de calculaties van den handel. Anderzijds zou echter ook een nieuwe vaste muntpariteit niet zonder gevaar kunnen worden ingevoerd, zoolang het bedrijfsleven en de Staatsfinanciën zelf in een labielen toestand verkeerden. Door de invoering van den zwevenden Franc heeft de Regeering in ieder geval een middel om voor het bedrijfsleven het doorlopen van het noodzakelijke aanpassingsstadium door middel van de elastische muntpolitiek te vergemakkelijken. Deze overgang tot een elastische muntpolitiek is evenwel slechts te rechtvaardigen op basis van de volgende maatregelen van economisch-politiek aard, welke het financieel programma van de regeering aanvullen en moeten aanvullen, indien men de fouten van het eerste devaluatie-experiment wilde voorkomen.

Het eerste belangrijke punt van het programma voor de economische politiek is de aanvaarding van de „pauze”, gepaard met erkenning van de door het vorige kabinet doorgevoerde sociale hervormingen. De aanvaarding door de regeering van de „pauze” is

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. Basis 2 Januari 1929 = 100.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

	Banken	Kunstzijde	Industrie	Electriciteit	Handels-ondern.	Mijnbouw	Olle	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee	Totale beurswaarde
Gem. '29	101.9	73.1	119.-	114.4	95.6	88.6	99.1	100.2	95.-	99.9	87.3	92.7	103.2
" '30	94.2	34.1	90.1	100.4	71.6	63.9	93.1	52.1	71.-	76.2	65.5	74.5	84.3
" '31	73.6	22.7	60.7	83.-	52.2	45.9	52.3	48.2	47.1	46.3	45.5	46.3	55.1
" '32	48.3	13.6	45.6	70.7	38.4	33.4	34.1	17.6	29.3	27.-	25.8	30.8	37.-
" '33	51.5	10.7	48.7	80.7	41.-	40.-	41.-	26.7	28.2	27.4	25.4	39.5	40.5
" '34	47.1	16.7	48.1	77.-	37.7	47.3	39.-	40.6	22.2	23.2	26.2	50.2	39.4
" '35	50.-	14.1	52.1	69.9	39.7	49.4	43.8	43.2	23.7	24.4	29.3	47.1	42.-
" '36	56.8	13.9	57.6	78.2	50.2	58.2	73.1	58.7	34.8	37.1	44.8	51.5	55.2
Jan. '36	52.2	12.8	53.4	71.9	44.6	54.1	56.6	46.9	31.9	32.2	39.2	48.8	47.8
Febr. "	52.8	12.9	54.4	76.2	45.8	54.2	60.5	50.5	31.1	32.3	39.4	50.1	49.3
Mrt. "	52.6	11.9	52.5	74.3	44.2	53.6	59.1	48.7	28.9	31.1	38.1	49.-	48.-
Apr. "	51.8	11.8	52.-	74.3	43.7	53.2	61.1	47.-	27.4	30.4	38.4	47.8	48.1
Mei "	52.-	11.8	52.6	73.6	44.-	51.1	63.8	44.4	26.6	29.1	38.6	46.4	48.6
Juni "	53.1	11.8	53.5	74.1	46.-	52.7	68.3	45.9	29.1	32.7	41.6	45.5	50.8
Juli "	54.-	11.9	53.7	77.9	47.2	52.4	66.3	50.1	29.8	33.7	45.8	47.3	51.1
Aug. "	54.7	12.6	53.6	77.9	48.-	53.2	69.7	50.6	31.1	34.5	44.7	47.2	52.1
Sept. 1)	54.5	13.2	53.7	74.4	48.4	54.-	73.8	50.5	32.7	34.5	44.6	46.8	53.2
Oct. "	65.6	16.8	66.9	82.4	59.5	67.7	97.3	76.6	43.4	47.4	53.3	59.-	67.9
Nov. "	69.1	19.6	72.5	89.6	63.8	75.-	98.3	90.7	49.9	51.9	56.1	64.4	71.9
Dec. "	68.-	19.7	72.1	91.8	65.3	75.5	100.3	98.5	53.9	53.3	55.5	65.7	72.8
Jan. '37	72.2	20.5	77.5	95.-	71.4	77.2	102.2	103.9	61.5	60.9	60.2	70.5	77.2
Febr. "	77.1	26.4	79.5	105.4	78.5	80.3	107.6	110.8	64.3	62.2	64.9	80.5	81.3
Mrt. "	76.5	31.-	79.8	103.5	81.4	87.4	106.1	129.3	73.-	65.9	65.5	86.3	82.7
April "	75.-	30.1	77.8	101.4	78.4	81.7	102.4	117.5	77.6	62.4	61.8	83.8	80.-
Mei "	72.6	28.4	76.9	101.6	77.6	76.8	102.1	110.1	74.4	61.3	60.-	76.8	78.6
Juni "	72.8	27.6	77.-	106.3	79.8	78.-	103.8	104.8	73.5	63.5	59.2	74.4	79.1

Indexcijfer der totale beurswaarde 4 Januari 1937 f 4.278.942 = 100.

4 Januari	100.-	3 Februari	104.3	3 Maart	108.1	7 April	105.9	5 Mei	102.8	2 Juni	103.2
6 "	100.2	10 "	105.7	10 "	107.8	14 "	104.6	12 "	101.-	9 "	103.3
13 "	100.6	17 "	106.4	17 "	108.4	21 "	104.2	19 "	101.2	16 "	102.1
20 "	99.7	24 "	106.4	24 "	105.9	28 "	100.8	26 "	102.8	23 "	102.-
22 "	101.1	31 "	106.8	31 "	106.8					30 "	102.6

1) Bij de samenstelling van de cijfers van Sept. 1936 zijn de noteringen van den laatsten Woensdag buiten beschouwing gelaten, waardoor het loslaten van den gouden standaard geen invloed op deze cijfers heeft uitgeoefend.

Nadruk verboden.

weliswaar geen verrassing, echter toch vermeldenswaard als uitgangspunt voor haar economische politiek. De „pauze” in de sociale hervormingsbeweging moet zelfs in een sterkeren vorm worden doorgevoerd.

Het tweede punt van het programma, dat nauwkeurig beschouwd ook een erfenis is, echter nooit werd verwezenlijkt, is de prijsconstrôle. Door dit punt wordt tegenover de inflationistische tendenzen weder een deflationistische maatregel gesteld. De regering heeft een algemeen verbod van een verhooging van de groot- en kleinhandelsprijzen uitgevaardigd, dat uitzonderingen slechts krachtens speciale vergunning toestaat.

Deze prijspolitiek staat tegenover een prijsniveau, dat de toepassing buitengewoon vergemakkelijkt. De haussebeweging van de prijzen in Frankrijk is sedert ongeveer 3 maanden tot staan gekomen. De index voor groothandelsprijzen is sedert Maart zelfs van 537 tot 532 gedaald, om begin Juni weder enigermate aan te trekken tot het niveau van Maart, drukt dus in hoofdzaak slechts de ontwikkeling van de grondstoffenprijzen op de wereldmarkten uit en heeft de prijsverhogende factoren van de sociale wetgeving en de 40-urige werkweek reeds verdisconteerd. De stijging van de groothandelsprijzen beweegt zich sedert een jaar op ongeveer 47 tot 50 pCt. Eveneens valt er voor de kleinhandelsprijzen een stabilisatie te constateeren. De aanhoudende lichte haussetendens voor industriele producten werd door een dalen van de voedingsmiddelen gecompenseerd, zoodat een algemeene prijsverhoging van 25 pCt. voor de laatste maanden valt op te merken. De nieuwe prijspolitiek stuit dus op geen al te moeilijk erfstuk.

Daarbij heeft zij met prijsverhogende tendenzen te strijden, welke het programma van de nieuwe regering zelf impliceert. Deze tendenzen liggen eenerzijds in de monetaire operatie zelve en anderzijds in de ontworpen belastingverhogingen. Hierbij komen de eveneens in de richting van een prijsverhoging werkende verhogingen van de tarieven, de vrachtprijzen der spoorwegen, enz. De van deze factoren uitgaande prijsverhogende tendenzen zullen stellig niet geheel en al geremd kunnen worden. Daaruit volgt echter slechts, dat de prijsbeweging des te nadrukkelijker moet worden gecontroleerd, teneinde aan het Fransche bedrijfsleven thans definitief een nieuwe evenwichtstoestand tusschen productiekosten en verkoopprijzen, tusschen binnen- en buitenlandsch prijsniveau te verzekeren. De ontwikkeling van het prijsvraagstuk vormt, met als voorwaarde het voeren van een strenge begrotingspolitiek, den beslissenden factor voor het slagen van het thans begonnen saneringswerk. Pas op basis van een aangepast prijsni-

veau kunnen de op weg naar het herstel te doorloopen stadia inderdaad worden bereikt, namelijk het dichten van het gat in de handelsbalans tengevolge van den gedaalden uitvoer, het begin van een productie-uitbreiding in het binnenlandsche bedrijfsleven, de veiligstelling van de behoeften van den Staat op basis van een opnieuw bloeiend zakenleven en tenslotte als bekroning, de terugkeer van de gevluchte kapitalen op basis van een zich weder herstellend bedrijfsleven en een gezonde Staatshuishouding met als gevolg een gezonde valuta.

Deze zuiver economische beschouwing vereischt echter nog een aanvulling. De uitvoering van het nieuwe economische programma veronderstelt ook een zekeren socialen en politieken wapenstilstand. Deze is onvermijdelijk, wil de tenslotte beslissende factor, het herstel van het vertrouwen, intreden.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE STAAT-SCHULDEISCHER EN DE STAAT-SCHULDENAAR IN REKENING-COURANT UIT HOOFDE VAN DEN POSTCHÈQUE- EN GIRODIENST.

Dr. P. D. Pestman schrijft ons:

Het zij mij toegestaan naar aanleiding van het belangwekkende betoog van Prof. Bregstein in E.-S.B. van 9 Juni 1937 enkele opmerkingen te maken.

Sedert het arrest van 11 April 1924 van den Hoozen Raad is steeds aangenomen, dat een civielrechtelijke en een publiekrechtelijke vordering niet voor schuldvergelijking vatbaar zijn. In het geval-Scheurleer droegen de te vergelijken schulden stellig beide een civielrechtelijk karakter. Prof. B. is echter van meening, dat aan den Postchèque- en Girodienst voortaan ook uit hoofde van belastingschulden beroep op compensatie toekomt, een meening, welke naar mijn meening eenige toelichting behoeft, daar zij niet strookt met het arrest van 1924.

Het komt mij verder voor, dat de stelling van Prof. B., dat een onverwacht beroep op compensatie tot schadevergoeding jegens de wederpartij verplicht, kwalijk te rijmen is met de wettelijke regeling ter zake van schuldvergelijking. Blijkens Art. 1462 B. W. heeft schuldvergelijking „van rechtswege plaats, zelfs buiten weten der schuldenaren, en de beide schulden vernietigen elkander over en weder, op het oogenblik dat zij tegelijk bestaan, ten beloope van derzelve wederkeerig bedrag”. Zonder op de eeuwenoude controverse over dezen regel in te gaan, moge ik niettemin doen opmerken, dat, zelfs indien men aanneemt dat compensatie slechts werkt indien er een beroep op wordt gedaan, op grond van de stellige bewoordingen van Art. 1462 toch in elk geval zal moeten worden

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	27 Juni-3 Juli 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	27 Juni-3 Juli 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	1937	1936
Tarwe	10.194	850.052	559.307	—	17.735	7.811	867.787	567.118
Rogge	3.674	142.015	130.688	—	2.875	1.976	144.890	132.664
Boekweit	—	8.258	12.993	—	—	350	8.258	13.343
Mals	9.711	557.554	397.806	300	76.847	84.922	634.401	482.728
Gerst	2.688	156.941	165.442	—	6.189	11.540	163.130	176.982
Haver	150	71.624	49.735	—	3.180	580	74.804	50.315
Lijnzaad	3.485	109.852	101.412	500	125.921	113.780	235.773	215.192
Lijnkoek	3.175	38.731	30.433	—	—	175	38.731	30.608
Tarwemeel	1.270	17.753	17.980	15	2.464	5.137	20.217	23.117
Andere meelsoorten	531	22.672	17.674	341	2.343	753	25.015	18.427

Noot bij groothandelsprijzen.

¹⁾ Tarwe: Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2; van Jan. 1931 tot 26 Sept. 1932 79 kg La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2; van 5 Febr. 1934 tot 6 Juli 1935 80 kg La Plata; van 6 Juli 1936 tot 30 Nov. 1936 Manitoba. Rogge: Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche; vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. Gerst: Tot Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2; van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 kg Zuid-Russische; van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3; van 19 Sept. 1932 tot 24 Juli '33 62/63 kg Z.-Russ.; van 24 Juli '33—7 Oct. '35 64/65 kg La Plata; van 7 Oct. '35—18 Mei '36 62/63 kg Z.-Russ.

aangenomen, dat *indien* bedoeld beroep wordt gedaan, de schulden geacht moeten worden¹⁾ elkaar op het oogenblik, dat zij voor het eerst tegelijk bestonden, te hebben vernietigd, m.a.w.: ten aanzien van het tijdstip van de werking van de compensatie is het tijdstip van het beroep van geen belang. „De rekeninghouder”, aldus Prof. B., „kan... in goed vertrouwen op het saldo, dat hij *meent* beschikbaar te hebben, opdracht hebben gegeven tot het doen van spoedeisende betalingen.” Maar een dergelijk vertrouwen van den rekeninghouder kan men sedert het arrest van den Hoogen Raad toch onmogelijk meer billijken. Integendeel, wie naast een vordering op den Staat een voor vergelijking vatbare schuld aan dienzelfden Staat heeft, beschikke niet over een saldo, dat door compensatie reeds op het tijdstip van het ontstaan van zijn schuld was vernietigd. Voor den door Prof. B. bedoelden schadevergoedingsplicht zie ik dan ook geen gronden.

N a s c h r i f t. Gaarne maak ik gebruik van de mij door de Redactie geboden gelegenheid om, naar aanleiding van de bovenstaande opmerkingen van Dr. Pestman, nog een korte aanvulling te geven op mijn beschouwingen in E.-S.B. van 9 Juni 1937.

1. Met den pleiter voor curatoren voor den Hoogen Raad ben ik van oordeel, dat het arrest van 11 April 1924 N. J. 1924 p. 646 geenszins meebrengt, dat de Staat niet tegenover een privaatrechtelijke vordering, die jegens hem wordt geldend gemaakt, beroep op compensatie terzake van een belastingvordering zal kunnen doen. Het arrest van 1924 betrof een geval waarin de *belastingsschuldige* tegenover een belastingvordering een tegenvordering in compensatie wilde brengen. In zijn arrest van 11 Januari 1935 N. J. 1935 p. 521 stelt de Hooge Raad duidelijk in het licht, dat zeer wel aan één partij een beroep op compensatie kan toekomen, terwijl dit aan de ander door bijzondere wettelijke voorschriften kan zijn ontzegd. Alles hangt af van de strekking der wettelijke voorschriften. Men vergelijk ook Rechtbank Den Haag 21 April 1933 N. J. 1933 p. 240.

Overigens heeft de stelling, als zouden een civielrechtelijke en een publiekrechtelijke vordering niet voor schuldvergelijking vatbaar zijn, nog zóer onlangs een naar mijn meening afdoende bestrijding gevonden bij Suyling, 2e stuk, 2e deel, No. 430.

2. Ook ik ben van oordeel dat, indien beroep op compensatie wordt gedaan, de schulden geacht worden elkaar op het oogenblik dat zij voor het eerst tegelijk bestonden, te hebben vernietigd. Doch dit feit raakt mijn betoog in geen enkel opzicht. Ik ontken immers niet, dat zoodra degeen die zich met het doen van uitbetalingen heeft belast, zich op compensatie beroept, hij reeds niets meer voor den opdrachtgever blijkt onder zich te hebben gehad, toen hij de opdracht tot het doen der uitbetaling ontving; ik beweert slechts, dat de ten uitvoerlegging te goeder trouw van de overeenkomst, gesloten tusschen opdrachtgever en kassier, meebrengt, dat de kassier gehouden kan zijn de uitbetalingen te doen, ook al heeft hij voor den opdrachtgever geen fonds meer onder zich. Laat hij dit na, dan zal hij zich dus schuldig maken aan wanprestatie en de daardoor veroorzaakte schade hebben te vergoeden.

Zelfs na het arrest van den Hoogen Raad van dit jaar is er nog goed vertrouwen van den rekeninghouder te beschermen. Ook hij die weet, dat de Staat opeisbare tegenvorderingen heeft, mag er van uitgaan dat aan zijn betalingsopdracht zal worden voldaan, zoolang hem geen beroep op compensatie is kenbaar gemaakt. Het beroep op compensatie is toch geheel facultatief en is, gezien de inhoud van het laatstelijk ontvangen saldobiljet, niet een redelijkerwijs te verwachten feit. In ieder geval zal hij, die zich bij het geven van de opdracht van de opeisbare tegenvordering niets bewust is, hetgeen toch heel goed denkbaar is, op de door mij verdedigde bescherming aanspraak kunnen maken.

B.

ONTVANGEN BOEKEN.

Hoeveel belasting betaal ik over 1937/1938? Uitgave van het Centraal Bureau voor de Statistiek. ('s-Gravenhage 1937; N.V. Drukkerij Albani. Gratis bij bestelling van Belastingdruk in Nederland 1937/1938 à f 1.10).

Dit overzicht stelt den lezer in staat voor alle inkomens beneden f 10.000 en voor alle vermogens de verschuldigde belasting in elke gemeente voor het belastingjaar 1937/1938 vast te stellen.

STATISTIEKEN.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 30 Juni 1937 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	—	8.98½	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26 ³	72.95	4
Parijs *)	100 Franc	—	7.57½	4
Brussel *)	100 Belga	24.90 ⁶	30.65	2
Luxemburg	100 Franc	6.22 ⁶	7.66	
Zürich *)	100 „	—	41.56	1½
Praag	100 Krouen	—	6.35½	3
Weenen *)	100 Schilling	35.01	34.15	3½
Boedapest	100 Pengö	43.51	35.75	4
Boekarest	100 Lei	1.48 ⁸	1.50	4½
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	2.25	6
Belgrado	100 Dinar	—	4.25	5
Istanbul	Turksch £	—	1.47½	
Athene	100 Drachme	—	1.70	6
Milaan	100 Lira	—	9.60	4½
Madrid ⁵⁾	100 Peseta	48.—	—	5
Lissabon	Escudo	—	8.17½	4½
Kopenhagen *)	100 Kronen	—	40.12½	4
Oslo *)	100 „	—	45.15	4
Stockholm *)	100 „	—	46.35	2½
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	—	40.60	
Warschau	100 Zloty	27.90 ⁹	34.50	5
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	31.25	5½
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	36.—	5½-5
Tallinn (Estland)	100 Estl. Kr.	—	50.—	4½-5
Helsingfors	100 Finmrk.	—	3.97½	4
Moskou	Tjrwonets (100 Roebel)	—	33.—	
Danzig	100 Gulden	27.90 ⁹	34.50	4
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	1.46 ⁹	1.82½	1½
Montreal	Canad. \$	—	1.81½	2½
Mexico	Mex. Dollar	—	0.51	
Buenos Aires	Peso (papier)	—	0.55½	
La Paz (Bolivia) ⁸⁾	Boliviano	—	—	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	—	0.12½	3½
Valparaiso	Peso (papier)	0.15	0.07½ ⁵⁾	
Bogota (Columbia) ⁸⁾	Peso	—	1.04	
Quito (Ecuador)	Sucre	—	0.17½	
Lima (Peru)	Sol	—	0.47	
Montevideo (Urug.)	Peso	—	1.07	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	—	0.57½	
Paramaribo	Gulden	—	1.00½	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	—	1.82½	
Willemstad (Curag.)	Gulden	—	1.01	
Managua (Nicar.) ⁸⁾	Cordoba	—	—	
San Salvador ⁸⁾	Colon	—	0.73	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	—	0.68	3
Batavia	Gulden I.G.	—	1.00½	3
Kobe	Yen	—	0.52½	3.285
Hongkong	Dollar	—	0.56	
Shanghai	Dollar	—	0.55	
Singapore	Straits Doll.	1.41	1.05	
Manilla	Phil. Peso	—	0.91½	
Teheran ⁴⁾ (Perzië)	Pahlavi	—	11.20	
Bangkok	Baht	—	0.82½	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	—	8.98	3½
Alexandrië	Egypt. £	—	9.22	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	—	7.19	2½
Nieuw Zeeland	£	—	7.24½	

1) Off. 0.36 vrije markt 0.09. 2) Milreis Goud. 3) Goudpeso. 4) Munteenheid = Rail (= een Kran.) 5) Nom. *) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg.

BANK DISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 2 3 Dec. '36	Lissabon 4½ 5 Mei '36
Bk. { Bel.Binn.Eff. 2½ 3 Dec. '36	Londen 2 30 Juni '36
{ Vrsch.in R.C. 2½ 3 Dec. '36	Madrid 5 9 Juli '35
Athene 6 4 Jan. '37	N.-York F.R.B. 1½ 1 Feb. '36
Batavia 3 14 Jan. '37	Oslo 4 7 Dec. '34
Belgrado 5 1 Febr. '35	Parijs 5 6 Juli '37
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1 Jan. '36
Boekarest 4½ 15 Dec. '34	Pretoria ... 3½ 15 Mei '33
Brussel 2 16 Mei '35	Rome 4½ 18 Mei '36
Boedapest 4 28 Aug. '35	Stockholm .. 2½ 1 Dec. '33
Calcutta 3 28 Nov. '35	Tokio.... 3.285 7 Apr. '36
Dantzig 4 2 Jan. '37	Weenen... 3½ 10 Juli '35
Helsingfors 4 3 Dec. '34	Warschau. .. 5 26 Oct. '33
Kopenhagen 4 19 Nov. '36	Zwits.Nat. Bk. 1½ 25 Nov. '36

OPEN MARKT.

	1937				1936	1935	1914
	3 Juli	28 Juni/3 Juli	21/26 Juni	14/19 Juni			
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	1/4	1/4	1/4	1/4	2 1/2-7/8	2 7/8-3	3 1/8-3/16
Londen Daggeld.. Partic. disc.	1/2-1 3/16	1/2-3 9/16-11/16	1/2 1 21/32-11/16	1/4-1 11/16-3/4	1/2-2 1/2 9/16-3/4	1/2-1 5/8	1 3/4-2 4/4-3/4
Berlijn Daggeld.. Maandgeld Part. disc. Warenw...	2 3/4-3 2 1/2-3 1/4	2 3/4-3 3/8 2 1/2-3 1/4	2 1/2-7/8 2 1/2-3 1/4	2 1/2-3 2 1/2-3 1/4	2 1/2-3 1/4 2 1/2-7/8	2 1/2-3 1/4 3	— 2 1/8-1 1/2
New York Daggeld 1) Partic. disc.	1 1/2	1 1/2	1 1/2-9/16	1 9/16	1 3/16	1 5/16	1 3/4-2 1/2

1) Koers van 2 Juli en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York*)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
29 Juni 1937	1.82	8.97 3/4	72.90	7.95	30.72 1/2	100 1/4
30 „ 1937	1.82 1/2	8.98 3/4	72.95	7.57 1/2	30.65	100 1/4
1 Juli 1937	1.82	9.00 1/4	73.—	7.—	30.65	100 1/4
2 „ 1937	1.81 1/2	8.99	72.97 1/2	6.98	30.63 1/2	100 1/4
3 „ 1937	1.81 1/2	8.99 1/2	72.97 1/2	6.99 1/2	30.61	100 1/2
5 „ 1937	1.81 1/2	8.99 1/2	72.97 1/2	7.00 1/2	30.62	100 1/2
Laagste d.w.1)	1.81 1/2	8.96	72.87 1/2	6.96	30.57 1/2	100
Hoogste d.w.1)	1.82 1/2	9.00 1/2	73.10	8.—	30.75	100 3/4
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
29 Juni 1937	41.70	—	6.35	—	—	—
30 „ 1937	41.56	—	6.35	—	—	—
1 Juli 1937	41.62	—	6.35	—	—	—
2 „ 1937	41.62	—	6.34 1/2	—	—	—
3 „ 1937	41.58	—	6.35	—	—	—
5 „ 1937	41.52	—	6.35	—	—	—
Laagste d.w.1)	41.50	34.15	6.32 1/2	1.50	9.62 1/2	—
Hoogste d.w.1)	41.75	34.25	6.37 1/2	1.55	9.65	—
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
29 Juni 1937	4.93 3/16	4.41 1/2	40,08	54,91
30 „ 1937	4.93 1/16	4,14	40,08	54,91 1/2
1 Juli 1937	4.94 1/16	3,84	40,11	54,95
2 „ 1937	4.94 1/16	3,84 1/4	40,11 1/2	54,98
3 „ 1937	4.94 1/16	3,84 3/4	40,11 1/2	54,98 1/2
5 „ 1937	4.93 1/16	4,46 3/8	40,10	54,98 1/2
6 Juli 1936	5,02 11/32	6,63 3/8	40,38	68,21
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/4	23,81 1/4	40 3/8

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	19 Juni 1937	26 Juni 1937	28 Juni Laagste	5 Juli 1937 Hoogste	5 Juli 1937
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	555	5.47 1/2
Bangkok..	Sh. p. tical	1/10 3/8	1/10 3/8	1/9 1/2	1/10 3/8	1/9 1/2
Budapest 1)..	Pen. p. £	25	25	24 3/4	25 3/8	25 1/2
Buenos Aires*	p. peso p. £	16.24	16.27 1/2	16.25	16.38	16.34 1/2
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 3/8	1/6 3/8	1/6 1/2
Istanbul ..	Piast. p. £	616	616	616	616	616
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/2 1/16	1/2 3/4	1/2 1/16	1/2 1/16	1/2 3/8 3/8
Kobe	Sh. p. yen	1/18 1/32	1/18 1/32	1/19 1/16	1/18 1/32	1/18 1/32
Lissabon	Escu. p. £	110 3/16	110 3/16	110	110 3/16	110 3/16
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/2	18
Montevideo*)	d. per £	28	28	27 3/4	28 3/4	28
Montreal ..	\$ per £	4.93 7/8	4.94 5/8	4.93 1/2	4.95 3/4	4.95 1/8
Rio d. Janeir.*	d. per Mil.	3 3/16	3 13/64	3 3/16	3 3/4	3 7/32
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/2 13/32	1/2 3/4	1/2 3/4	1/2 3/4	1/2 13/32
Singapore ..	id. p. \$	2 4/16	2 4/16	2 4/16	2 4/16	2 4/16 3/8
Valparaiso *)	\$ per £	128	128	128	128	128
Warschau ..	Zl. p. £	26	26 1/8	25 3/4	26 3/8	26 1/8

1) Offic. not. 10 Dec. 16 1/2. 2) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 16.12. 3) Offic. not. 19 Mei 39 7/8. 4) Id. 11 Mrt. 1935 4 1/4. 5) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

	Londen 1)	N. York 2)
29 Juni 1937..	20	44 3/4
30 „ 1937..	20 1/8	44 3/4
1 Juli 1937..	19 15/16	44 3/4
2 „ 1937..	19 7/8	44 3/4
3 „ 1937..	19 7/8	—
5 „ 1937..	19 7/8	—
6 Juli 1936..	19 7/8	44 3/4
27 Juli 1914..	24 15/16	59

GOUDPRIJS 3)

	Londen
29 Juni 1937....	140.9
30 „ 1937....	140.9
1 Juli 1937....	140.6
2 „ 1937....	140.6
3 „ 1937....	140.6
5 „ 1937....	140.6
6 Juli 1936....	138/11 1/2
27 Juli 1914....	84/10 3/4

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen n.	23 Juni 1937	30 Juni 1937
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 90.694.981,52	f 94.013.088,60
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	„ 1.026.437,57	„ 1.991.284,08
Voorschotten op ultimo Mei 1937 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel. aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel. alsmede opc. op die belastingen en op de vermogensbelasting	—	—
Voorschotten aan Ned.-Indië	„ 26.989.447,60	„ 29.193.729,15
Idem aan Suriname	„ 11.403.383,53	„ 11.547.026,20
Kasvord.weg. creditverstr. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	„ 108.823.529,19	„ 108.444.609,01
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	„ 36.949.990,42	„ 25.775.416,16
Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ...	„ 5.821.460,07	„ 7.355.459,17
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo) ...	—	—

Verplichtingen

Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 315.273.000.—	f 315.273.000.—
Schatkistpromessen in omloop	„ 7.100.000.—	„ 7.100.000.—
Zilverbons in omloop	„ 1.111.014,50	„ 1.110.759.—
Schuld op ultimo Mei 1937 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel. aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede opc. op die bel. en op de vermogensbelasting ..	„ 2.437.388,92	„ 2.437.388,92
Schuld aan Curaçao 1)	„ 2.031.166,40	„ 1.988.472,25
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ..	„ 2.197.581,56	„ 17.382.675,36
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	„ 130.675.091,73	„ 129.647.040,98
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	„ 9.000.000.—	„ 9.000.000.—
Id. aan diverse instellingen 1)	„ 103.844.443.—	„ 105.569.618,54

1) In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	26 Juni 1937	3 Juli 1937
Vorderingen: 1)	—	—
Saldo Javasche Bank	—	f 1.134.000.—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 268.000.—	„ 155.000.—
Verplichtingen:	—	—
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	„ 28.257.000.—	„ 32.298.000.—
Schatkistpromessen in omloop	„ 9.750.000.—	„ 8.500.000.—
Schatkistbiljetten in omloop	—	—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds ..	„ 1.536.000.—	„ 1.536.000.—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank ..	„ 855.000.—	„ 427.000.—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen ...	„ 560.000.—	„ 520.000.—
Voorschot van de Javasche Bank ...	„ 1.997.000.—	—
1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas op 19 Juni 1937	f 30.014.000.—	—

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Voor-schotten aan de kolonie	Dis-conto's	Diverse reke-ningen 1)	Diverse reke-ningen 2)
1 Mei 1937	4.610	5.712	90	42	1.701	89
1 April 1937	4.476	5.462	117	44	1.542	75
1 Maart 1937	4.502	5.344	160	44	1.380	95
1 Februari 1937	4.518	5.392	147	45	1.407	71
1 Mei 1936	4.577	4.263	66	47	704	136

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

GROOTHANDELSPRIJZEN VAN BELANGRIJKE VOEDINGS- EN GENOT-

1) Zie blz. 513 van dit nummer	GERST 64/65 kg La Plata 1) loco Rotterdam per 2000 kg.		MAIS Rotterdam per 2000 kg.				ROGGE 74 kg Bahia Blanca) loco Rotterdam per 100 kg.		TARWE Rotterdam per 100 kg.				BURMA RIJST Loonzijn per cwt. f.o.b. Rangoon/Bassein		BOTER per kg.		KAAS Edammer Fabr. kaas gang exp. per 50 kg.		EIEREN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.				
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
																							Termijn-locoprijs
1927	237, —	110,2	171,50	89,3	176, —	87,1	12,475	102,5	13,825	110,1	14,75	109,3	6,83	104,5	11/3 1/4	2,03	98,4	—	—	43,30	95,0	7,96	99,3
1928	228,50	106,2	208,50	108,6	226, —	111,9	13,15	108,1	12,575	100,1	13,475	99,9	6,43	98,4	10/7 3/4	2,11	102,3	—	—	48,05	105,4	7,99	99,6
1929	179,75	83,6	196, —	—	204, —	101,0	10,875	89,4	11,275	89,8	12,25	90,8	6,34	97,0	10/6	2,05	99,0	—	—	45,40	99,6	8,11	101,1
1930	111,75	52,0	118,50	61,7	136,75	67,7	6,225	51,2	8,275	65,9	9,675	71,7	5,09	77,9	8,5	1,66	80,5	—	—	38,45	84,4	6,72	83,8
1931	107,25	49,9	78,25	40,8	84,50	41,8	4,55	37,4	4,65	37,0	5,55	41,1	3,09	47,3	5,6	1,34	64,9	—	—	31,30	68,7	5,35	66,7
1932	100,75	46,8	72, —	37,5	77,25	38,2	4,625	38,0	4,70	37,4	5,225	38,7	2,59	39,6	5/11 1/2	0,94	45,6	—	—	22,70	49,8	4,14	51,6
1933	70, —	32,5	60,75	31,6	68,50	33,9	3,55	29,3	3,75	29,9	5,025	37,2	1,84	28,2	4/5 1/2	0,61	29,6	—	—	20,20	44,3	3,71	46,3
1934	75,75	35,2	64,75	33,7	70,75	35,0	3,325	27,3	3,25	25,9	3,675	27,3	1,74	26,6	4/7 1/4	0,45	21,8	—	—	18,70	41,0	3,45	43,0
1935	68, —	31,6	56, —	29,2	61,25	30,3	3,075	25,3	3,875	30,9	4,125	30,6	2,07	31,7	5/8 1/2	0,49	23,7	—	—	14,85	32,0	3,20	39,9
1936	86, —	40,0	74,50	38,8	74, —	36,6	4,275	35,1	5,75	45,8	6,275	46,5	2,19	33,5	5/7 1/2	0,58	28,1	—	—	17,55	38,5	3,50	43,6
Jan. 1936	63,50	29,5	54, —	28,1	56, —	27,7	3,525	29,0	5,10	40,6	5,45	40,4	1,81	21,7	4/11 1/2	0,57	27,6	—	—	16,80	36,9	4,04	50,4
Febr. " "	64,50	30,0	52, —	27,1	55,25	27,4	3,40	27,9	4,925	39,2	5,225	38,7	1,89	28,9	5/2 1/4	0,61	29,6	—	—	17,375	38,1	3,375	42,1
Maart " "	69,75	32,4	56, —	29,2	59,50	29,5	3,50	28,8	4,925	39,2	5,225	38,7	2,03	31,1	5/7	0,46	22,3	—	—	17,70	38,8	2,69	33,5
April " "	70, —	32,5	58, —	30,2	64, —	31,7	3,45	28,4	4,85	38,6	5,175	38,4	2,10	32,1	5/9 1/4	0,44	21,3	—	—	16,825	36,9	2,49	31,0
Mei " "	72,25	33,6	59, —	30,7	63,75	31,6	3,175	26,1	4,65	37,0	5,125	38,0	2,11	32,3	5/8 1/4	0,47	22,8	—	—	19,75	41,1	2,52	31,4
Juni " "	71,50	33,2	60,75	31,6	66, —	32,7	3,45	28,4	4,625	36,8	5,05	37,4	2,12	32,4	5/8 1/2	0,57	27,6	—	—	20,20	44,3	2,69	33,5
Juli " "	74,75	34,8	65,75	34,2	71,75	35,5	3,65	30,0	5,15	41,0	5,625	41,7	2,06	31,5	5/7	0,60	29,1	—	—	19,35	42,5	2,91	36,3
Aug. " "	88, —	40,9	79,75	41,5	84, —	41,6	4,025	33,1	5,95	47,4	6,35	47,1	2,17	33,2	5/10 1/2	0,62	30,0	—	—	17,875	39,2	3,315	41,3
Sept. " "	88, —	40,9	79, —	41,1	85, —	42,1	4,40	36,2	6, —	47,8	6,50	48,2	2,22	34,0	5/11 1/2	0,58	28,1	—	—	16,25	35,6	3,63	45,3
Oct. " "	120,50	56,0	94,75	49,3	97,50	48,3	6,025	49,5	7,775	61,9	8,80	65,2	2,57	39,3	5/7 1/2	0,63	30,5	—	—	17,55	38,5	4,85	60,5
Nov. " "	121,50	56,5	89,75	46,7	89,50	44,3	5,725	47,1	7,275	57,9	8,55	63,4	2,46	37,7	5/5 1/4	0,70	33,9	—	—	16,075	35,3	5,15	64,2
Dec. " "	129, —	60,0	95,25	49,6	97, —	48,0	6,975	57,3	7,875	62,7	8,175	60,6	2,71	41,5	6/1 1/2	0,75	31,5	—	—	15,75	34,6	4,365	54,4
Jan. 1937	132, —	61,4	99,75	52,0	97,50	48,3	7,975	65,5	8,075	64,3	8,40	62,8	2,74	41,9	6/1 1/2	0,66	32,0	—	—	17,075	37,5	3,45	43,0
Febr. " "	129, —	60,0	102, —	53,1	100,50	49,8	8,725	71,7	7,925	63,1	8,25	61,1	2,62	40,1	5/10 1/4	0,69	33,4	—	—	18,75	41,1	3,81	47,5
Maart " "	133, —	61,8	104,25	54,3	106, —	52,5	9,025	74,2	8,725	69,5	9,15	67,8	2,57	39,3	5/9 1/4	0,68	33,0	—	—	18,825	41,3	3,86	48,1
April " "	149,75	69,6	110,75	57,7	115, —	56,9	10, —	82,2	9,40	74,9	10,175	75,4	2,72	41,6	6/1 3/4	0,69	33,4	—	—	16,45	36,1	3,05	38,0
Mei " "	144,40	67,1	107, —	55,7	110, —	54,5	10, —	82,2	9,925	71,1	9,725	72,1	2,64	40,4	5/10 1/2	0,71	34,5	—	—	17,325	38,0	2,89	36,0
Juni " "	148,75	69,2	109, —	51,6	105, —	52,0	10,15	83,4	7,525	59,9	8,95	66,3	2,63	40,3	5/10 1/4	0,74	35,9	—	—	19,825	43,2	2,98	37,2
22-29 " "	149,50	69,5	104, —	50,0	104, —	51,5	10,075	82,8	7,625	60,7	9,10	67,5	2,64	40,4	5/10 1/2	0,75	36,4	—	—	21,50	47,5	4,2	38,7
29 Juni-6 Juli	152,50	70,9	107,50	56,0	110,50	54,7	9,975	82,0	8,575	68,3	10, —	74,1	2,64	40,4	5/10 1/2	0,73	35,4	—	—	20, —	43,9	3,60	44,9

	JUTE „First Marks“ c.i.f. Londen per Eng. ton		KATOEN						AUSTRALISCHE WOL in olie gekamd; loco Bradford per lb.						JAPAN. ZIJDE 13/14 Dernier wit Gr. D. te New York per lb.			RUBBER Stand. Ribbed Smoked Sheets loco Londen p. lb.					
	Herl. Ned. Ct.	Not.	Middling Upland loco New York per lb.		Super Fine C. P. Oomra Liverpool per lb.		Crossbred Colonial Carded 50's Av.		Merino 64's Av.		Herl. Ned. Ct.	Not.	pence	Herl. Ned. Ct.	Not.	\$	pence	Herl. Ned. Ct.	Not.	pence	Herl. Ned. Ct.	Not.	pence
			f	%	f	%	f	%	f	%													
1927	442,38	103,4	36,10/-	43,8	93,1	17,60	36,7	102,1	7,27	133,8	96,8	26,50	244,9	104,8	48,50	13,55	105,8	5,44	93	140,2	18,50		
1928	445,89	104,2	36,16/11	49,8	105,8	20, —	37,9	105,5	7,51	153,8	111,2	30,50	259,7	111,1	51,50	12,60	98,4	5,07	54	81,4	10,75		
1929	395,49	92,4	32,14/3	47,6	101,1	19,10	33,2	92,4	6,59	127,2	92,0	25,25	196,5	84,1	39, —	12,28	95,9	4,93	52	78,4	10,25		
1930	257,97	60,3	21,6/9	33,6	71,4	13,50	19,7	54,8	3,92	81,9	59,2	16,25	134,8	57,7	26,75	8,50	66,4	3,42	30	45,2	5,875		
1931	192,15	44,9	17,1/7	21,1	44,8	8,50	20,1	55,9	4,28	60,9	44,0	13, —	109,0	46,6	23,25	5,97	46,6	2,40	15	22,6	3,125		
1932	146,86	34,3	16,18/-	15,9	33,8	6,40	19,5	54,3	5,39	42,5	30,7	11,75	79,7	34,1	22, —	3,87	30,2	1,56	12	18,1	3,375		
1933	128,63	30,1	15,12/2	17,4	37,0	8,70	16,8	46,8	4,91	48,9	35,4	14,25	96,9	41,5	28,25	3,21	25,1	1,61	11	16,6	3,25		
1934	115,85	27,1	15,9/9	14,3	38,9	12,30	13,6	37,8	4,37	51,4	37,2	16,50	95,8	41,0	30,75	1,92	15,0	1,29	19	28,6	6,25		
1935	134,52	31,4	18,11/8	17,6	37,4	11,90	17,7	49,3	5,87	42,2	30,5	14, —	84,5	36,2	28, —	2,41	18,8	1,63	18	27,1	6, —		
1936	142,61	33,3	18,6/8	19,0	40,4	12,10	18,2	50,7	5,60	54,3	39,3	16,75	108,6	46,5	33,50	2,71	21,2	1,73	25	37,7	7,75		
Jan. 1936	144,42	33,7	19,16/9	17,5	37,2	11,90	17,3	48,1	5,70	45,5	32,9	15, —	97,0	41,5	32, —	2,42	18,9	1,65	21	31,7	6,875		
Febr. " "	137,87	32,2	18,18/9	16,9	35,9	11,60	16,5	45,9	5,46	47,0	34,0	15,50	98,5	42,1	32,50	2,49	19,4	1,71	22	33,2	7,25		
Maart " "	142,86	33,4	19,13/1	16,7	35,5	11,40	16,5	45,9	5,46	47,7	34,5	15,75	100,0	42,8	33, —	2,43	19,0	1,65	23	34,7	7,50		
April " "	138,96	32,5	19,13/1	17,2	36,5	11,70	16,5	45,9	5,46	47,7	34,5	15,75	100,0	42,8	33, —	2,43	19,0	1,65	23	34,7	7,50		
Mei " "	135,83	31,7	18,9/8	17,3	36,8	11,70	16,1	44,8	5,26	47,5	34,4	15,50	100,3	42,9	32,75	2,31	18,0	1,56	23	34,7	7,375		
Juni " "	128,22	30,0	17,5/7	17,7	37,6																		

MIDDELEN EN GRONDSTOFFEN. (Indexcijfers gebaseerd op 1927 t/m 1929 = 100).

	GE-SLACHTE RUNDRENDEN (versch) per 100 kg Rotterdam		GE-SLACHTE VARKENS (versch) per 100 kg Rotterdam		DEENSCH BACON middelman No. 1 Londen per cwt.			BEVROREN ARG. RUND-VLEESCH Londen per 8 lbs.			CAÇAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland		KOFFIE Loco R'dam/A'dam per 1/2 kg.		SUIKER Witte krist.-suiker loco Rotterdam/Amsterdam per 100 kg.		THEE N-Ind. thee-veiling A'dam Gem. Java- en Sumatrathee per 1/2 kg.		Indexcijfer voeding- en genot.-middelen				
	f	%	f	%	f	sh.	ct.	f	sh.	ct.	f	ct.	f	%	f	%	f	%					
	Herl.	Ned.	ct.	Not.	Herl.	Ned.	ct.	Not.	Herl.	Ned.	ct.	Not.	Robusta	Superior Santos	Amsterdam	Rotterdam	cts.	%					
1927	—	—	—	—	65,15	97,8	107/6	2,73	92,2	4/6	—	41,21	119,4	68/-	46,87	95,5	54,10	91,4	19,12	119,6	82,75	109,2	101,3
1928	93,-	98,2	77,50	90,8	66,80	100,3	110/5	3,03	102,4	5/-	—	34,64	100,4	57/3	49,62	101,1	63,48	107,3	15,85	99,1	75,25	99,3	102,2
1929	96,40	101,8	93,12	109,2	67,81	101,8	112/2	3,12	105,4	5/2	—	27,70	80,2	45/10	50,75	103,4	59,90	101,2	13,-	81,3	69,25	91,4	94,7
1930	108,-	114,0	72,90	85,5	57,19	85,9	94/7	2,97	100,3	4/11	—	21,04	61,0	34/11	32	65,2	38,10	64,4	9,60	60,0	60,75	80,2	72,1
1931	88,-	92,9	48,-	56,3	35,72	53,6	63/6	2,44	82,4	4/4	—	13,84	40,1	24/7	25	50,9	27,10	45,8	8,-	50,0	42,50	56,1	53,3
1932	61,-	64,4	37,50	44,0	25,46	38,2	58/7	1,70	57,4	3/11	—	11,77	34,1	27/1	24	48,9	30,04	50,8	6,32	39,6	28,25	37,3	43,0
1933	52,-	54,9	49,50	58,0	30,74	46,2	74/7	1,54	52,0	3/9	—	9,30	26,9	22/7	21,10	43,0	22,83	38,6	5,32	34,5	32,75	43,2	37,0
1934	61,50	64,9	46,65	54,7	32,94	49,5	88/1	1,42	48,0	3/9 1/2	—	8,15	23,6	21/10	16,80	34,2	18,40	31,1	4,07	25,5	40	52,8	34,9
1935	48,12	50,8	51,62	60,5	32,-	48,1	88/5	1,19	42,0	3/3 1/2	—	8,15	23,6	22/6	14,10	28,7	15,21	25,7	3,85	24,1	34,50	45,5	32,5
1936	53,42	56,4	48,60	57,0	36,37	54,6	93/6	1,48	50,0	3/9 1/2	—	12,05	34,9	30/4	13,62	27,8	16,87	28,5	4,02	25,2	40	52,8	39,2
Jan. 1936	44,-	46,5	50,87	59,6	32,09	48,2	88/2	1,41	47,6	3/10 1/2	—	8,49	24,6	23/4	13	26,5	15	25,4	4,32	27,0	39,50	52,1	35,4
Febr. " "	43,77	46,2	48,25	56,6	33,85	50,8	93/-	1,27	42,9	3/5 1/2	—	8,62	25,0	23,8	13	26,5	15,50	26,2	4,25	25,8	38,50	50,8	34,6
Maart " "	45,75	48,3	46,57	54,6	34,35	51,6	94/6	1,23	41,6	3/4 1/2	—	8,48	24,6	23/4	13	26,5	15,50	26,2	3,92	24,9	37,25	49,2	33,8
April " "	48,50	51,2	45,37	53,2	33,85	50,8	93/-	1,30	43,9	3/7	—	8,67	25,1	23/10	13	26,5	15,50	26,2	3,97	24,9	36,50	48,2	33,6
Mei " "	51,60	54,5	44,30	51,9	33,38	50,1	90/10	1,33	44,9	3/7 1/2	—	9,25	26,8	25/2	13	26,5	15,50	26,2	3,65	22,8	37	48,8	33,9
Juni " "	54,15	57,2	46,25	54,2	34,13	51,3	92/-	1,51	51,0	4/- 3/4	—	10,42	30,2	28/1	13	26,5	15,50	26,2	3,85	24,1	36,50	48,2	35,7
Juli " "	57,35	60,6	47,75	56,0	34,53	51,9	93/7	1,52	51,4	4/11 1/2	—	10,33	29,9	28/6	13,12	26,7	15,50	26,2	3,70	23,1	36,25	47,9	36,5
Aug. " "	60,40	63,8	50,20	58,8	37,-	55,6	100/-	1,54	52,0	4/2	—	10,92	31,6	29/6	13	26,5	15,50	26,2	3,55	22,2	36,75	48,5	38,8
Sept. " "	61,05	64,5	51,87	60,8	37,25	55,9	100/-	1,51	51,0	4/- 1/2	—	12,20	35,3	32/9	13	26,5	17,50	29,6	3,47	21,7	37,50	49,5	39,2
Oct. " "	58,85	62,1	52,30	61,3	44,15	66,3	96/10	1,65	55,7	3/7 1/2	—	17,21	49,9	37/9	14,87	30,3	19,50	33,0	4,47	28,0	46,50	61,4	48,4
Nov. " "	56,-	59,1	49,87	58,5	40,73	61,2	90/-	1,69	57,1	3/8 3/4	—	17,42	50,5	38/6	15,25	31,1	20,50	34,7	4,57	28,6	48,50	64,0	48,0
Dec. " "	59,80	63,1	49,70	58,3	41,35	62,1	92/-	1,80	60,8	4/-	—	22,48	65,1	50/-	16,25	33,1	21,50	36,3	4,72	29,5	48	63,4	50,4
Jan. 1937	64,60	68,2	52,75	61,8	41,22	61,9	92/-	1,81	61,1	4/- 1/2	—	24,50	71,0	54/8	16,75	34,1	22,12	37,4	5,57	34,9	50,50	66,7	52,0
Febr. " "	64,17	67,8	53,32	62,5	38,49	57,8	86/-	1,80	60,8	4/- 1/4	—	21,09	61,1	47/2	18,25	37,2	24	40,6	5,72	35,8	53,50	70,6	52,4
Maart " "	66,15	69,9	54,82	64,3	39,83	59,8	89/-	1,67	56,4	3/8 1/4	—	23,-	66,7	51,6	18	36,7	23,80	40,2	6,10	38,1	55	72,6	53,7
April " "	71,-	75,0	56,25	65,9	42,32	63,6	94/3	1,72	58,1	3/10	—	20,83	60,3	46/5	17,87	36,4	23,37	39,5	6,12	38,3	54,25	71,6	54,4
Mei " "	73,32	77,4	56,75	66,5	42,71	64,1	95/-	1,90	64,2	4/2 1/4	—	17,30	50,1	38/6	17,50	35,7	23	38,9	6,07	38,0	55	72,6	53,6
Juni " "	80,25	84,7	55,75	65,3	39,87	59,9	88/10	2,04	68,9	4/6 1/2	—	15,66	45,4	34/11	17,50	35,7	23	38,9	6,52	40,8	50,50	66,7	52,7
22-29 " "	80,-	84,5	56,50	65,9	39,12	58,7	87/10	1,95	65,9	4/4	—	15,30	44,3	34/-	17,50	35,7	23	38,9	6,62	41,4	51,50	68,0	52,8
29 Juni-6 Juli	78,30	82,7	57,25	67,1	40,88	61,4	91/-	2,02	68,2	4/6	—	15,71	45,5	35/-	17,50	35,7	23	38,9	6,62	41,4	54	71,3	54,7

	GRENHOUT Zweedsch ongesorteerd 2 1/2 x 7 per standaard		VUREN-HOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finl. per standaard van 4.672 M³.		KOE-HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pond Veiling te Amsterdam		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 kg Amsterdam		GRONDNOTEN Gepelde Coromandel, per longton c.i.f. Londen		LIJNZAAD La Plata loco Rotterdam per 1960 kg.		GOUDE cash Londen per ounce fine		Indexcijfer agrarische grondstoffen	Algemeen indexcijfer	Indexcijfer Indische uitvoer-producten
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
	Herl.	Ned.	ct.	Not.	Herl.	Ned.	ct.	Not.	Herl.	Ned.	ct.	Not.	Herl.	Ned.			
1927	230,28	100,1	19,-	160,50	105,1	40,43	100,9	32,62	106,5	266,03	106,4	21,18/11	362,50	95,0	105,3	104,4	124,1
1928	229,90	100,0	19,-	151,50	99,2	47,58	118,7	31,87	104,1	254,10	101,6	21,-	363,-	95,1	102,0	100,2	94,6
1929	229,71	99,9	19,-	146,-	95,6	32,25	80,5	27,37	89,4	230,16	92,0	19,-	419,25	109,9	92,7	95,4	84,5
1930	218,43	95,0	18,12	141,50	92,7	25,36	63,3	22,62	73,9	175,55	70,2	14,10/4	356,-	93,3	89,6	75,3	60,0
1931	187,88	81,7	16,14	110,75	72,5	18,65	46,5	15,37	50,2	136,69	54,7	12,2/11	187,-	49,0	52,-	54,2	44,7
1932	136,14	59,2	15,13/4	69,-	45,2	11,15	27,8	13,-	42,4	130,52	52,2	15,-/4	137,-	35,9	37,1	43,0	38,4
1933	136,48	59,3	16,11/2	73,50	48,1	13,26	33,1	9,30	30,4	90,39	36,1	10,19/4	148,-	38,8	33,1	39,2	34,5
1934	134,02	58,3	17,18/4	76,50	50,1	12,07	30,1	6,90	22,5	71,90	28,7	9,12/3	142,50	37,3	31,6	37,4	36,5
1935	127,91	55,6	17,13/4	59,50	39,0	12,54	31,3	9,15	29,9	104,26	41,7	14,8/-	131,75	34,5	32,2	37,3	34,8
1936	139,98	60,9	17,19/10	78,25	51,3	15,40	38,4	11,90	38,9	113,49	45,4	14,11/9	166,50	43,6	39,0	40,7	40,7
Jan. 1936	123,76	53,8	17,-	63,-	41,3	15,-	37,4	11,12	36,3	104,74	41,9	14,71/9	153,50	40,2	35,2	38,7	37,4
Febr. " "	123,76	53,8	17,-	63,-	41,3	15,-	37,4	10,62	34,7	100,56	40,2	13,16/3	152,50	40,0	34,8	38,4	37,6
Maart " "	123,59	53,7	17,-	64,25	42,1	14,25	35,5	9,77	31,9	99,60	39,8	13,14/1	150,-	39,3	34,6	38,2	37,5
April " "	127,40	55,4	17,10/-	65,-	42,6	14,-	34,9	9,72	31,8	101,12	40,4	13,17/10	147,25	38,6	34,6	38,1	37,4
Mei " "	129,73	56,4	17,13/-	65,-	42,6	13,75	34,3	9,52	31,1	99,59	39,8	13,11/-	147,75	38,7	34,6	38,1	37,0
Juni " "	131,24	57,1	17,13/9	68,-	44,5	13,-	32,4	9,90	32,3	104,81	41,9	14,2/6	154,-	40,4	34,6	38,7	36,5
Juli " "	131,-	57,0	17,15/-	71,25	46,7	13,-	32,4	10,47	34,2	112,82	45,1	15,5/9	162,50	42,6	36,0	39,4	37,4
Aug. " "	131,72	57,3	17,16/-	73,25	48,0	13,50	33,7	10,82	35,3	118,03	47,2	15,19/1	170,-	44,6	36,7	40,2	37,4
Sept. " "	137,83	59,9	18,10/-	79,-	51,7	14,50	36,2	11,27	36,8	113,24	45,3	15,4/1	166,75	43,7	37,3	40,9	38,2
Oct. " "	171,91	74,8	18,17/-	107,-	70,1	19,25	48,0	13,87	45,3	129,05	51,6	14,3/-	199,75	52,3	46,8	50,1	47,6
Nov. " "	174,78	76,0	19,6/3	106,-	69,4	19,25	48,0	16,12	52,7	132,49	53,0	14,12/10	193,-	50,6	49,2	51,6	51,8
Dec. " "	178,27	77,5	19,16/8	112,75	73,9	20,25	50,5	19,65	64,2	145,53	58,2	16,3/9	201,-	52,7	53,3	54,5	56,6
Jan. 1937	181,-	78,7	20,4/-	118,75	77,8	21,50	53,6	20,62	67,3	145,04	58,0	16,3/9	201,50	52,8	55,1	56,3	58,5
Febr. " "	187,95	81,7	21,-	125,-	81,9	22,75	56,8	17,95	58,6	132,01	52,8	14,15/-	194,50	51,0	54,1	57,1	59,5
Maart " "	201,84	87,8	22,12/-	135,-	88,4	25,-	62,4	18,05	58,9	137,54	55,0	15,8/1	209,25	54,8	57,3	61,6	

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 5 Juli 1937.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom. enz. in disc.	Hfdbk. f 13.699.295,12 Bijbnk. „ 472.321,33 Ag. sch. „ 693.617,18	f	14.865.233,63
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 2.388.000,—		—
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel.	„ —	„	2.388.000,—
Beleeningen	Hfdbk. f 135.270.137,67 ¹⁾ incl. vrsch. Bijbnk. „ 5.333.460,45 in rek.-crt. Ag. sch. „ 29.874.095,47 op onderp.)	f	170.477.693,59
Op Effecten	„ f 168.349.796,39 ¹⁾		—
Op Goederen en Spec.	„ 2.127.897,20	„	170.477.693,59 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	„ —		—
Munt, Goud	„ f 113.607.420,—		—
Muntmat., Goud	„ 1.132.278.779,32		—
	f 1.245.886.199,32		—
Munt, Zilver, enz.	„ 18.169.986,02		—
Muntmat., Zilver	„ —	„	1.264.056.185,34 ²⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen	„ 41.675.314,89		—
Gebouwen en Meub. der Bank	„ 4.600.000,—		—
Diverse rekeningen	„ 7.579.948,19		—
Staat d. Nederl. (Wet v. 27.5.'32, S. No. 221)	„ 10.193.915,19		—
	f 1.515.836.290,83		—
Passiva.			
Kapitaal	„ f 20.000.000,—		—
Reservefondsen	„ 4.338.707,82		—
Bijzondere reserve	„ 6.600.000,—		—
Pensioenfondsen	„ 11.104.682,97		—
Bankbiljetten in omloop	„ 847.515.335,—		—
Bankassigatiën in omloop	„ 26.762,92		—
Rek.-Cour. { Het Rijk f 81.871.268,46 saldo's: { Anderen „ 543.808.488,66	„	„	625.679.757,12
Diverse rekeningen	„ 571.045,—		—
	f 1.515.836.290,83		—
Beschikbaar metaalsaldo	„ f 674.694.250,11		—
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 1.686.735.625,—		—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	„ —		—

- 1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)..... f 68.518.450,—
2) Waarvan in het buitenland..... 65.611.065,79

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
5 Juli '37	113608	1.132.279	847 515	625.707	674.694	86
28 Juni '37	113607	1.132.292	820.534	664.573	670.928	85
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtsreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
28 Juni 1937	18.043	—	178.189	2.388	7.200
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
3 Juli '37 ²⁾	133.560	—	197.670	77.700	23.412
26 Juni '37 ²⁾	124.640	—	193.800	76.090	16.684
5 Juni 1937	108.660	17.033	195.619	79.455	15.663
29 Mei 1937	108.653	17.699	191.345	81.235	17.320
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis- conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
3 Juli '37 ²⁾	4.880	77.950	—	72.610	49
26 Juni '37 ²⁾	4.900	76.260	—	77.860	46
5 Juni 1937	5.251	11.332	53.792	83.218	46
29 Mei 1937	4.733	11.662	53.791	78.299	46
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
30 Juni 1937	327.320	488.444	37.962	6.279	23.680
23 „ 1937	327.308	483.719	42.687	3.756	20.178
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
30 Juni '37	140.603	10.785	140.533	40.155	38.876	20,3
23 „ '37	98.028	15.459	94.987	37.186	43.589	29,5
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
17 „ '37	57.359	512	15	10.884	1.039	6 019	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen 1)	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
24 Juni '37	5.641	2.676	85.985	40	2.161	15.710
17 „ '37	5.642	2.705	85.799	44	2.136	16.454
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. (circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 „ 1937	68,9	19,4	6,1	4.468,0	44,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
23 „ 1937	104,2	730,2	4.428,8	706,0	209,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) w.o. Rentenbankscheine 30, 23 Juni resp. 9, 30 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1937	Goud Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
								Schatkist	Partic.
1 Juli	3.756	48	1.421	35	155	40	4.506	224	715
24 Juni	3.688	51	1.391	33	155	40	4.418	165	766

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾	„Other cash“ ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
23 Juni '37	8.847,1	8.836,9	322,5	13,3	4,3
16 „ '37	8.847,8	8.837,9	313,6	14,3	5,1

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circu-latie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 3)	Algem. Dek-kings-perc. 4)
16 „ '37	2.526,3	4.177,8	7.325,1	132,2	79,6	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.
2) „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.
3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis- conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
9 „ '37	16	9.647	12.567	5.367	26.460	5.233

De posten van De Ned. Bank, de Javascche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.